

Звіт подібності

метадані

Заголовок

Проблеми готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі

Автор

Науковий керівник / Експерт

Гребинюк А.Ю.**Цуканова Н. М.**

підрозділ

кафедра дошкільної та початкової освіти

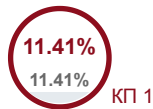
Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		4
Інтервали		0
Мікропробіли		0
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		140

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

15152

Кількість слів

129111

Кількість символів

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://naurok.com.ua/programa-pidgotovki-do-shkoli-ditey-starshogo-doshkilynogo-viku-9329.html	71	0.47 %
2	https://naurok.com.ua/programa-pidgotovki-do-shkoli-ditey-starshogo-doshkilynogo-viku-9329.html	39	0.26 %
3	http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/1541/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D.%D0%90.%2C%20%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%85%D0%B0%20%D0%9D.%D0%9C..pdf	33	0.22 %
4	https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28294/Kozynets_Ivanova.pdf?sequence=1	30	0.20 %

5	http://siadryne-zosh.cn.sch.in.ua/Files/downloadcenter/10_%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%B2_%D0%B7_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%B8.PDF	29	0.19 %
6	https://naurok.com.ua/programa-pidgotovki-do-shkoli-ditey-starshogo-doshkilnogo-viku-9329.html	28	0.18 %
7	https://nataliakovalvuch.blogspot.com/p/blog-page_6.html	27	0.18 %
8	http://psychologdcp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/programi/file225.doc	26	0.17 %
9	YFCNU/2019m/educ/educ_2019_058.pdf 10/29/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	26	0.17 %
10	http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3398/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.pdf	25	0.16 %

з домашньої бази даних (0.11 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	Формування моральних якостей дошкільників засобами казки та мультиплікації 11/23/2023 Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University (кафедра дошкільної та початкової освіти)	17 (1)	0.11 %

з програми обміну базами даних (1.56 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	YFCNU/2019m/educ/educ_2019_058.pdf 10/29/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	53 (5)	0.35 %
2	Организационно-педагогические условия подготовки детей к школе The organization and pedagogical conditions of children's preparation for school 10/14/2021 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Бібліотека)	31 (3)	0.20 %
3	YFCNU/2014/educ/educ_2014_047.pdf 10/28/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	30 (4)	0.20 %
4	Психологічне забезпечення адаптації дітей шестирічного віку до навчальної діяльності 11/9/2021 V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv National University (MNU) (Наукова бібліотека МНУ ім. В.О. Сухомлинського)	19 (2)	0.13 %
5	Фпср магістр 2024 10/14/2024 Odessa I.I.Mechnikov National University (Одеський національний університет імені І.І.Мечникова)	15 (3)	0.10 %
6	tnpu/Diplomni/Diplomni_2012/12d674/Кленик І. П./Klenyk I.P..doc 8/24/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	14 (2)	0.09 %

7	Магістерська_Голошук В. П..rtf 4/27/2020 Rivne State Humanities University (Рівненський державний гуманітарний університет)	13 (2)	0.09 %
8	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕДШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ П'ЯТИ РОКІВ 6/6/2018 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Бібліотека)	11 (1)	0.07 %
9	Підготовка дітей дошкільного віку до навчання в умовах НУШ 12/14/2021 National University "Chernihiv Collegium" (National University "Chernihiv Collegium")	8 (1)	0.05 %
10	Педагогічні умови формування готовності у дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі 12/11/2020 Nizhyn Mykola Gogol State University (Факультет психології та соціальної роботи)	8 (1)	0.05 %
11	Педагогические условия подготовки детей старшего дошкольного возраста со зрительным отклонением к обучению в школе Pedagogical conditions of preparation children of the senior preschool age with a visual deviation to studying at school 10/14/2021 South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky (Бібліотека)	7 (1)	0.05 %
12	Ференц Мирослава.docx 11/11/2021 Vasyl Stefanyk Precarpathian National University (VSPNU) (VSPNU)	6 (1)	0.04 %
13	tnpu/Diplomni/Diplomni_2015/15d551/Островська Маряна Володимирівна/Дипломна 09_06.doc 8/23/2017 V. Hnatyuk Ternopil National Pedagogic University (TNPU) students work	6 (1)	0.04 %
14	LUEENU/Савельєва І..doc 11/20/2018 Lesya Ukrainka Volyn National University (Кафедра міжнародних економічних відносин та управління проектами)	6 (1)	0.04 %
15	YFCNU/2019m/educ/educ_2019_101.pdf 10/29/2019 Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University(CNU) (Deanery)	5 (1)	0.03 %
16	Взаємодія закладу дошкільної освіти та родини у підготовці дітей до шкільного навчання 11/8/2024 Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko (Hlukhiv National Pedagogical University of Oleksandr Dovzhenko)	5 (1)	0.03 %

з Інтернету (9.73 %)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://naurok.com.ua/programa-pidgotovki-do-shkoli-ditey-starshogo-doshkilnogo-viku-9329.html	181 (7)	1.19 %
2	http://psychologdcpp.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/programi/file225.doc	177 (15)	1.17 %
3	http://siadryne-zosh.cn.sch.in.ua/Files/downloadcenter/10_%D0%B4%D0%BD%D1%96%D0%B2_%D0%B7_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B0%D0%BC%D0%B8.PDF	139 (14)	0.92 %

4	http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3398/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%20%D1%81%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20%D0%B4%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.pdf	75 (5)	0.49 %
5	http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/10469/1/O_Taran_PHDDS_BSC_KSPKIO_IL.pdf	67 (6)	0.44 %
6	https://nadoest.com/poyasnyuvalena-zapiska-do-robochogo-navchalenogo-planu-shkoli	65 (8)	0.43 %
7	https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28294/Kozynets_Ivanova.pdf?sequence=1	60 (5)	0.40 %
8	http://eprints.cdu.edu.ua/4101/1/kykz.pdf	55 (6)	0.36 %
9	https://nataliakovalvuch.blogspot.com/p/blog-page_6.html	51 (3)	0.34 %
10	http://repository.rshu.edu.ua/id/eprint/1541/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D.%D0%90.%2C%20%D0%93%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%85%D0%B0%20%D0%9D.%D0%9C..pdf	47 (2)	0.31 %
11	https://mmk.edu.vn.ua/uploads/images/articles/philolog/2015/zabezpechennja_nastupnosti.docx	47 (5)	0.31 %
12	http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/686/dis_Klochko.pdf?sequence=1&isAllowed=y	43 (3)	0.28 %
13	http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/757/1/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BA%D0%B0%2C%202020.pdf	39 (3)	0.26 %
14	http://eprints.zu.edu.ua/26875/1/dys_Pantjuk.pdf	38 (4)	0.25 %
15	http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/31042/1/%D0%92%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2068.pdf	36 (4)	0.24 %
16	https://f.lekciya.com.ua/psihologiya/6162/index.html	31 (2)	0.20 %
17	http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v34/47.pdf	26 (3)	0.17 %
18	http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/4387/Trynta-M.V.-KorL1%E2%80%93M19z-free.pdf?sequence=1&isAllowed=y	23 (3)	0.15 %
19	http://artray.ucoz.ua/metod_posib_dlja_1kl.doc	23 (2)	0.15 %
20	http://www.dnzromashka.rv.ua/attachments/article/221/%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B3%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C.pdf	22 (1)	0.15 %
21	https://www.docsity.com/ru/komunikaciji-v-mizhosobistisnih-vidnosinah/7435129/	20 (3)	0.13 %
22	http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Nz_p_2013_122_49.pdf	19 (2)	0.13 %
23	https://medlec.org/lek3-75772.html	19 (1)	0.13 %
24	http://www.manme.ru/psixologiya/psixologina-gotovnist-ditini-do-navchannya-u-shkol.html	18 (2)	0.12 %
25	http://koippo.in.ua/arhiv/druk/tarapaka217_84.pdf	18 (2)	0.12 %
26	https://dokumen.tips/education/-5877a6cc1a28ab826e8b63d5.html	17 (2)	0.11 %

27	http://brv.mledu.vn.ua/gotuiemos_do_shkoli/bazov_skladniki_ta_kriteryi_psihologchnoyi_gotovno_st_ditini_do_shklnogo_navchannya.html	14 (2)	0.09 %
28	https://3.zdo.zhitomir.ua/konsultacziya-dlya-batkiv-psyhologichna-gotovnist-dytyny-do-navchannya-v-shkoli/	13 (1)	0.09 %
29	http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/730/3/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D1%96%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%9D%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D0%B2%20%D0%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%96%20%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D1%83%20%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8%20%D1%96%20%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%83%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%2C%202020.pdf	13 (2)	0.09 %
30	http://poippo.pl.ua/file/book/mylika_1.pdf	12 (2)	0.08 %
31	http://um.co.ua/14/14-1/14-102804.html	11 (1)	0.07 %
32	http://eprints.cdu.edu.ua/3903/1/sbornik_2018_2-429-431.pdf	11 (1)	0.07 %
33	http://ito.vspu.net/ENK/ped_tehnologii_v_ocvitnomy_pro/proekts/Mashyr_Ki/%D0%BCg/445-1777-1-PB.pdf	10 (1)	0.07 %
34	https://sdamzavas.net/2-13935.html	9 (1)	0.06 %
35	https://klasnaocinka.com.ua/en/article/aktualnist-problemi-gotovnosti-ditini-do-navchanny.html	9 (1)	0.06 %
36	http://pavlivka-vin.dytsadok.org.ua/gotuemos-do-shkoli-18-14-57-15-10-2017/	9 (1)	0.06 %
37	https://otherreferats.allbest.ru/pedagogics/01129320_0.html	8 (1)	0.05 %

Список прийнятих фрагментів (немає прийнятих фрагментів)

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
	<p>Гребинюк Аліна Юрївна</p> <p>ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ</p> <p>студентка ІІ курсу, групи ДО23М(70) Гребинюк А.Ю. (71) Керівник-канд. пед. наук, доцент Н.М.Цуканова</p> <p>РОЗДІЛ І. ОБҐРУНТУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО НАВЧАННЯ</p> <p>1. Сутність поняття готовності та її види. Готовність дитини до школи є важливим чинником майбутньої адаптації першокласника до шкільного життя, для його подальшої ефективної освітньої діяльності. Готовність дитини до систематичного навчання в закладі загальної середньої освіти є основою, від якої залежать її подальші успіхи в освітній діяльності, самодостатність і самопочуття, яке значною мірою впливає на її здоров'я [42, 1]. Зараз психолого-педагогічній літературі немає однозначного визначення поняття «готовність до школи». Різні дослідники поглядають цей термін по-різному. Саме поняття «готовність» визначається як усвідомлений стан організму до сприйняття нової діяльності, інформації; цей стан запобігає виникненню кризових явищ [17, 51]. Довідковий джерело, як наприклад, словник С.Гончаренка визначає термін «готовність до школи», а точніше «готовність до шкільного життя», як «сукупність морфофізіологічних і психологічних особливостей старшого дошкільника, яка забезпечує успішний перехід до систематично організованого шкільного навчання» [18, 73]. Дослідниця Л.Скорич тлумачить «готовність до школи» як «цілісне системне утворення, яке передбачає досить високий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного оволодіння нею навчальною діяльністю» [63, 391].</p>	

У свою чергу Т.Філімонова визначає готовність до школи як

« **психологічний, емоційний, морально-вольовий розвиток дитини, сформоване бажання вчитися і елементи навчальної діяльності**» [72, 6].

Дослідниця Л.Стасюк та Л.Добринюк тлумачать готовність до школи як

цілісний особистісний розвиток кожної підростаючої особистості, забезпечення сприятливого середовища для її соціальної та особистісної життєдіяльності, творчого розвитку, освіти, виховання та забезпечення пізнавальних потреб [67, 50].

Дослідниця Н. Волинець конкретизує це поняття, вживаючи термін

«готовність до навчання у НУШ» та тлумачить його як системну характеристику розвитку старшого дошкільника, що виявляється у сформованості певних компетенцій, які стають особистим надбанням дитини, шляхом формування ціннісного ставлення до оточуючих людей та довкілля, а також розвиваються у сприятливих умовах у різних ситуаціях життєвого досвіду та комунікації, які виникають у межах сім'ї та в процесі суспільного виховання [13, 406].

Дослідниця Н.Голота наголошує, що при розгляді поняття «готовність до школи» мова повинна йти не про готовність до навчання взагалі, а саме «до навчання у школі з усім комплексом її навчальних і позанавчальних навантажень» [17, 51].

Також часто в психолого-педагогічній літературі можна зустріти синонімічне поняття - «шкільна зрілість», яке в контексті проблематики, розглядається як готовність до навчання у школі.

Дослідник С.Гончаренко вважав ці терміни «майже синонімічними», але зауважував, що поняття «шкільна зрілість» більшою мірою вказує на психофізіологічний аспект дорослішання організму [18, 73].

Проте багато дослідників наголошує, що ці два поняття не можна ототожнювати. Так, О.Кононко наголошує, **що поняття «зрілість особистості і психіки напередодні вступу дитини до школи» - психологічна готовність, ширше за поняття «шкільна зрілість», та більше відповідає принципам гуманітаризації цілей і принципів** дошкільної освіти [23, 1003].

У свою чергу О.Проскура зазначає, що за використання такого підходу, шестирічного першокласника слід оцінювати з позиції його шкільної зрілості, а семирічного - психологічної готовності до навчання у школі [58, 70].

Поняття готовності дошкільного навчання зазнавало трансформації

протягом різних періодів розвитку педагогічної науки. У першій половині ХХ століття готовність до школи передбачала головним чином розумову готовність і тільки за невеликим винятком - інші сфери (фізичної, соціальної, психологічної). Тоді ж виникає концепція, яка обґрунтовує готовність дитини до школи, аналізуються її фізіологічна, вольова і дидактична складова, особлива увага приділялась дисципліні.

Але в той же час значним недоліком готовності дитини до школи вважалася відсутність у дитини навичок культурної поведінки, прояви недисциплінованості, неорганізованості, розсіяності дошкільників. Починають з'являтися дослідження, стосовно психологічної готовності дитини до школи [40, 74].

Сьогодні дослідники вважають, що на готовність до шкільного навчання впливає багатовимірною теорія освіти та процесу, завдяки якому дитина залучається до взаємопов'язаної і все більш складної інформації, сприймає та усвідомлює її. Також до цього процесу включаються соціальні і емоційні навички дитини, що сприяють налагодженню позитивних стосунків з педагогами та учнівським колективом, створенню організованого та емоційно сприятливого середовища. Безумовно включені є аспекти когнітивних здібностей: уваги, мови та виконавчих функцій, що забезпечують прямі проксимальні механізми, завдяки яким дитина здобуває складніші знання через соціальну взаємодію [1, 714].

Загалом виділяють декілька компонентів готовності дитини до шкільного навчання. Кожен дослідник бачить ці компоненти дещо відмінно.

Наприклад, О.Таран виділяє такі компоненти **готовності дитини до навчання у школі:**

I. Медичний підхід визначенні готовності

1. рівень біологічного розвитку дитини (зріст, наявність постійних зубів);
2. стан здоров'я на момент вступу до школи;
3. динаміка захворюваності за попередній рік.

II. Педагогічний підхід визначенні готовності до школи.

Сукупність знань і вмінь, сформованості окремих способів розумових дій (**із математики, читання, образотворчої діяльності, іноземної мови тощо**), **що не може забезпечити повноцінну готовність дитини до навчання.**

III. Психологічний підхід визначенні готовності до школи, куди входять:

4. **інтелектуальна готовність (пізнавальні процеси, сенсомоторні навички, здатність до науковості);**
5. **особистісна готовність (мотивація, воля, емоції, спрямованість особистості, самосвідомість);**
6. соціальної готовності (комунікативна та соціальна компетентність) [69, 5-7].

У свою чергу дослідниця Н.Черепаня виділяє фізичну (рівень морфологічного і функціонального розвитку та стану психічного і соматичного здоров'я), інтелектуальну (загальнопроінформованість, світогляд, рівень розвитку пізнавальної діяльності, володіння елементами навчальних навичок), особистісну та емоційно-вольову готовність [75, 49-51].

Натомість дослідниці Л. Стасюк та Л.Добринюк виокремлюють інтелектуальну, вольову, емоційну та моральну готовність до школи (знання дошкільником загальноприйнятих норм поведінки, позитивне ставлення до моральних норм тощо) [67, 50].

Виділяв компоненти готовності до шкільного навчання і С. Гончаренко, серед яких, на його думку, є мотиваційна, вольова, розумова, комунікативна та мовна готовність [18, 73].

Серед компонентів готовності дитини до школи дослідниця Олійник та Ю.Ноженко виділяють комунікативну, когнітивну, емоційно-вольову та особистісну готовність, які є новоутвореннями в дошкільному віці [51, 86].

Дослідниця А.Курчатова стверджує, що до основних компонентів готовності дитини до шкільного навчання належать: фізіологічна і фізична зрілість дитини; психологічна готовність (**вольовий, мотиваційний,**

комунікативний та пізнавальний компоненти); соціальна; дидактична (розумова, інтелектуальна) готовність [40, 74].

Також додатково нею виокремлюється поведінковий компонент готовності до навчання в школі: мотивація; дотримання норм поведінки; самооцінювання згідно до загальноприйнятих правил і норм; адекватне сприйняття оцінки і зауважень дорослих [40, 76].

Часто дослідники розподіляють готовність на загальну та спеціальну. До загальної належать фізіологічна та психологічна із своїми компонентами, а до спеціальної навички, які необхідні для вивчення шкільних дисциплін (навички письма, читання, знання про навколишній світ тощо). Проте останню в науковій літературі все частіше вносять до інтелектуальної готовності.

Також дослідники виділяють і інші види готовності, які все ж у літературі трапляються рідше. Наприклад, В.Тарасун виокремлює морфофункціональну готовність дитини до шкільного життя та вважає її основним фактором успішності подальшого навчання. Вона тлумачить її як достатній рівень розвитку у старшого дошкільника потрібних для ЗЗСО функцій, що дадуть можливість без шкоди для здоров'я та розвитку, а також без надмірного напруження засвоювати програмовий освітній матеріал початкової школи.

А функціональну готовність до школи вона тлумачить не як загальне, а як парціальне відставання у розвитку функцій. Це, насамперед, спричиняє за напруження в освітньому процесі. Мається на увазі розвиток психіки дошкільника, швидкості та міцності виникнення умовних зв'язків, які є фундаментом навчання [71, 7].

Ще однією класифікацією компонентів готовності до школи подає Н. Тарапака, яка виділяє серед них такі:

I. Психологічна готовність до школи - такий рівень психічного розвитку дитини, який створює умови для успішного опанування навчальної діяльності.

II. Мотиваційний компонент - бажання чи небажання дитини навчатися.

III. Інтелектуальна готовність - **уміння узагальнювати, порівнювати об'єкти, класифікувати їх, виділяти суттєві ознаки, робити висновки.**

IV. Вольова готовність - уміння керувати власними внутрішніми і зовнішніми діями, пізнавальними процесами і поведінкою загалом.

V. Особистісний компонент готовності передбачає самооцінку дитини та рівень її домагань [70, 343-345].

Щодо особливостей розвитку, які впливають на готовність до шкільного навчання, дослідниця Н. Черепаня готовність дитини до школи пов'язує з «дошкільною зрілістю». На її думку, принципово важливими для цього періоду є:

7. сформованість прийомів ігрової діяльності;

8. розвиненість соціальних емоцій і достатність морального розвитку;

9. **розвиненість уяви і наочно-образного мислення, пам'яті, мовлення, фантазії.**

10. **в інтелектуальній сфері - внутрішні розумові дії і операції, коли у дитини з'являється внутрішнє, особисте життя, причому спочатку в пізнавальній сфері, а потім у соціально-мотиваційній** [74, 227].

Отже, готовність дитини до школи - це складне явище, яке включає в себе декілька взаємопов'язаних компонентів. Це комплексна характеристика дитини в період старшого дошкільного віку та моменту вступу до ЗЗСО, яка окреслює рівні розвитку якостей, які сприяють нормальній адаптації до школи і формуванню навичок освітньої діяльності. Такі якості групуються та тлумачаться як складові, або компоненти готовності дитини до навчання.

З часом поняття «готовності до школи» трансформувалося та проходило шлях від розуміння готовності тільки як «навченості», сукупності знань; до сукупності компонентів з інтелектуальної, психологічної, соціальної та вольової граней особистості.

У готовності дитини до шкільного навчання вчені виокремлюють певні компоненти, або ж напрями готовності. Єдиного погляду в психолого-педагогічній літературі на їхню класифікацію не існує. Це зумовлено великою кількістю досліджень та різними їх акцентами. Найчастіше готовність поділяють на фізіологічну та психологічну, яка підпорядковує мотиваційну, емоційно-

вольову, особистісну та соціальну готовність. Інколи вчені об'єднують риси декількох компонентів в один, або навпаки - виокремлюють з них додаткові.

1. Психо-фізіологічна готовність дітей до школи

Науковці зазначають, що початок навчання у школі накладається на період другої фізіологічної кризи: в організмі відбувається різкий ендокринний зсув, що призводить до бурхливого розвитку тіла, ріст внутрішніх органів тощо. Таким чином, серйозна зміна в системі соціальних відносин та діяльності майбутнього першокласника співпадає з етапом **перебудови усіх систем та функцій його організму, що** вимагає значної напруги та мобілізації його резервів (в цей час виявляється **підвищена втомлюваність, нервово-психічна чутливість**) [59, 9].

Дослідниця М.Козігора зазначає, що фізична готовність дитини до школи полягає у відповідності її фізичного розвитку до вікових норм. Тобто першокласник повинен досягти фізичної зрілості, потрібної для освітнього процесу. Сюди входять такі показники:

1. рівень фізичного й нервово-психічного розвитку (правильна постава, розвиток дрібної моторики, зріст, вага тощо; стан нервової системи - рівень збудження та врівноваженості);

2. стан функціонування базових систем організму;

3. наявність чи відсутність хронічних захворювань;

4. рівень опірності організму до несприятливих впливів, рівень соціального благополуччя [33, 67].

У свою чергу О.Таран зазначає такі показники:

5. рівень біологічного розвитку дитини (зріст, наявність постійних зубів);

6. стан здоров'я на момент вступу до школи;

7. динаміка захворюваності за попередній рік [69, 5].

Можна навести орієнтовні показники психофізіологічної готовності дошкільників до навчання у школі (табл. 1.1). [59, 13].

Таблиця 1.1.

Показники психофізіологічної готовності дітей до навчання у школі

Вид готовності   Показники

Психо-фізіологічна готовність   Розвиненість тонкої моторики пальців руки та долоні. Великий палець руки повинен мати прямий кут по відношенню до решти пальців. Добре розвинені м'язи спини, відсутність патологій у розвитку хребта. Координація рухів і зору. Повноцінність зору.

Розвинуте слухове сприйняття. Урівноважені сили нервових процесів збудження та гальмування.

Вміння застосовувати вольові зусилля у різних ситуаціях.

Дослідники Л. Коломинский та Е. Панко наголошують, що початкова ланка загальної середньої освіти повинна сприяти становленню та

всебічному розвитку підростаючої особистості, її здібностей, уміння та бажання вчитися, самовиражатися, здійснювати самоконтроль, збереження духовного та фізичного здоров'я. Обов'язковим для цього є забезпечення комфортного психологічного середовища для дитини в школі [35, 150].

Варто зазначити, що сьогодні виділяють два головні підходи до тлумачення проблеми психологічної готовності дітей до школи - функціональний та особистісний. Дослідниці О. Козинець і Т.Іванова зазначають, що відповідно до першого, психологічна готовність дитини до школи тлумачиться у зв'язку з розвитком її психічних функцій, потрібних для досягнення успішних результатів навчання. А відповідно до другого, - психологічна готовність тлумачиться у зв'язку з особистісними передумовами щодо успішності навчання. Це вимагає розвитку психічних процесів, станів та якостей особистості, потрібних для успішної освітньої діяльності [32, 94].

Проте, як наголошують дослідниці, в цілому під психологічною готовністю до навчання у школі розуміють складне утворення, яке вимагає достатньо високого рівня розвитку мотиваційної, інтелектуальної сфер і сфери довільності. При цьому ними визнаються певні розбіжності у поглядах на провідний компонент у структурі готовності до школи. Адже одні дослідники вбачають його в інтелектуальному компоненті, а інші в особистісному [32, 94].

Дослідниця О. Таран стверджує, що якщо розглядати психологічну

готовність до школи в загальному, то можна стверджувати, що це комплексна характеристика дитини, яка відображає рівні розвитку психологічних якостей та є однією з головних передумов гармонійної адаптації до нового соціального середовища [69, 7].

З цим погоджується і психолог І. Біла. Вона зазначає, що психологічна готовність дитини до навчання у школі формується завдяки розвитку організму дошкільника: дозріванням нервової системи, становленням особистості, станом психічних процесів. І включає в себе особистісну готовність (вольову, емоційну, мотиваційну), інтелектуальну та соціальну (комунікативну) компоненти готовності [6, 31-32].

Дослідниця Т.Філімонова також вбачає структуру психологічної готовності до школи схожим чином, виокремлюючи у ній: особистісну готовність, інтелектуальну готовність, вольову готовність та моральну готовність [72, 23-26].

Дослідниця А. Черопіта зазначає, що психологічну готовність до школи визначають за рівнем розвитку таких психічних сфер як: афективно-потребнісна, довільна, інтелектуальна і мовна [77, 276].

(
Соціальна
Емоційно-вольова
Психологічна
Готовність
(абозагальна
готовність)
Інтелектуальна
Мотиваційна

) Вивчивши різні структурні класифікації компонентів готовності, можемо схематично окреслити її структуру (рис 1.).

(
Фізична (морфологічна)
)

Рис.1. Структура компонентів готовності дошкільного навчання

Таким чином, можемо погодитись, що різниця у визначеннях поняття та структури психологічної готовності старших дошкільників до навчання у ЗСО

просто відображає різні траєкторії дослідницьких пошуків вирішення цієї проблеми [20, 217].

Отже, фізіологічна (морфологічна) готовність дитини до школи передбачає відповідності її фізичного розвитку до вікових норм. Зазвичай під психологічною готовністю дитини до навчання у школі розуміють сукупність різних напрямків готовності, серед яких: інтелектуальна готовність (розумова/педагогічна тощо), особистісна готовність (емоційно-вольова/мотиваційна тощо), соціальна готовність. Різні дослідники називають ці напрямки по-різному, використовуючи синонімічні терміни, проте сутність їх незмінна. Розглянемо ці компоненти психологічної готовності детальніше далі.

2. Педагогічна або інтелектуальна готовність дітей до школи

Одним із важливих напрямків психологічної готовності дитини до школи є інтелектуальна або розумова готовність. Вона встановлюється педагогічним підходом у визначенні готовності дитини до навчання у школі, тому часто цей напрям також називають «педагогічною готовністю». Науковиця Н.Волкова зазначає, що педагогічна готовність - це запізнення, умінь і навичок дитини на момент вступу до школи, однак це не дає змоги спрогнозувати успішність навчання навіть на найближчий час [14, 62].

З педагогічної точки зору дитина **володіє спеціальними вміннями і навичками, пов'язаними** з наступними компонентами (розвитку мовлення, елементарних математичних уявлень тощо). Окрім того, у дитини повинні бути сформовані передумови щодо освітньої діяльності - пізнавальний інтерес, певні умінь і навички (уміння планувати та контролювати свою діяльність) [14, 63].

Дослідниця О.Таран зазначає, що в межах педагогічного підходу готовність дитини до школи означає сукупність знань, умінь та стану сформованості окремих **способів розумових дій (із математики, читання, творчої діяльності, іноземної мови і т.д.), що не може забезпечити повноцінну готовність дитини до** шкільного навчання [69, 6].

Сутність інтелектуальної готовності надумку Л. Дусанської полягає у

розвинених у дитини тих систем та функцій організму, які є вразливими до підвищеного навантаження на початку шкільного навчання. Перш за все, це відноситься до центральної нервової системи - умінь гальмувати власну рухову активність. Також це стосується розвитку дрібної моторики і дрібних м'язів рук (для оволодіння письмом, малюванням тощо). Також важливим є розвиток артикуляційного апарату, для оволодіння грамотним письмовим та усним мовленням; здатність виконувати шкільні вимоги (їх розуміти, сприймати тощо) [22, 75].

Дослідниця С.Бойко також наголошує, що інтелектуальна готовність до навчання у школі полягає насамперед не в об'ємі знань, якими володіє дошкільник, а у рівні розвитку його мислення, опанування вміннями та навичками, що сприятимуть вивченню шкільних дисциплін [9, 249].

Дослідниці Н.Стадненко, Т.Ілляшенко та А.Обухівська також зазначають, що розумова або інтелектуальна готовність дитини до школи пов'язана із розвитком у неї розумових процесів та операцій (аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, можливістю підсумовувати, прослідковувати певні ознаки, причинно-наслідкові зв'язки тощо).

Також, надумку науковців, майбутньому учневі необхідно загальнознання з сфери **суспільного життя про природу, людей та світ в цілому, адже це - основа того, що діти вивчатимуть у школі.**

Проте, вони наголошують, що багатий **лексичний запас дитини ще не гарантує інтелектуальну готовність** до навчання у школі. Важливим є те, що дитина, вступаючи до школи, повинна вміти аналізувати, узагальнювати, підсумовувати інформацію - мати достатньо сформовані пізнавальні процеси, відповідно до свого віку. Адже, деякі психічні пізнавальні процеси продовжують формуватися весь молодший шкільний вік. Наприклад, у семирічних дітей добре розвинений процес сприйняття, але він зводиться тільки до впізнання і називання форми та кольору [66, 60].

Загалом орієнтовні показники інтелектуальної готовності до навчання у школі можна окреслити таким чином: (табл. 1.2). [59, 13].

Таблиця 1.2.

Показники інтелектуальної готовності дітей до навчання у школі

Вид готовності   Показники

Інтелектуальна готовність   Достатня розвиненість наочно-образного мислення, відповідно віку (знаходиться на початковій стадії розвитку).

Володіння найпростішою системою уявлень про живу та неживу природу, соціальні явища тощо, відповідно до програмових вимог.

Наявність творчої уяви як новоутворення до шкільного віку.   Розвиненість монологічних і діалогічних умінь (довільно вести діалог, складати речення різної складності, короткі оповідання тощо).   Обсяг лексичного запасу, відповідно до віку дитини, розвиненість звукової культури мовлення.

Допитливість та пізнавальна активність, уміння та бажання ставити питання і слухати відповідь.   Уміння сприймати освітнє завдання та виконувати його відповідно до вимог, володіння різними способами його розв'язання.

Натомість дослідниця О.Таран визначає такі показники як:

8. розвиненість зорового (зорового аналізу й синтезу, зорово-просторових уявлень) та слухового сприймання (диференціація звуків);

9. **довільна увага** (**обсяг, стійкість, розподіл, переключення, концентрація, тривале зосередження**);

10. довільна пам'ять (**вербальна механічна пам'ять; образна зорова оперативна пам'ять; здатність до логічного та слухового запам'ятовування**);

11. сформованість головних видів мислення (**наочно-дійового; наочно-образного; словесно-логічного мислення**), та операцій мислення;

12. розвиток діалогічного та монологічного мовлення;

13. **сенсомоторна координація** (**орієнтування у просторі, розвиток дрібної моторики, рухових навичок**);

14. наочуваність (усвідомлення завдання; підпорядкування діяльності певному способу дій; орієнтація на систему правил, зразок, інструкції; сприймання допомоги; перенесення засвоєних знань і способів дій на виконання завдань; планування та контроль своїх дій) [69, 8-9].

Дослідниця Т.Філімонова стверджує, що **інтелектуальна готовність дитини до школи має на увазі систему показників, за якими можна зробити висновки про розумовий розвиток** дошкільника. Вона наголошує, що ці **висновки можуть бути**

дуже різноманітними в деталях, як і власне дошкільники - деякі з них мають великий кругозір, активні, уважні, вдумливі, але, наприклад, не вміють читати; інші - досить добре читають, проте не виявляючи достатньої розумової активності тощо. Базуючись на цих відомостях, педагоги вибудовують індивідуалізовану, особистісно-орієнтовану освітньо-виховну роботу з учнями першого класу [72, 22].

Інтелектуальна готовність передбачає не тільки наявність сукупності знань, умінь та навичок, потрібних для шкільного навчання (спеціальна готовність), а й достатній рівень розумового розвитку дитини - високий рівень (відповідно віку) розвиненості розумових операцій, мовлення, координації тощо.

3. Мотиваційна, емоційно-вольова та соціальна готовність дітей до навчання

В психолого-педагогічній літературі поняття особистісної, емоційно-вольової або просто вольової готовності, особистісної та соціальної готовності часто переплітаються. Найчастіше під особистісною готовністю дослідники розуміють комплексне утворення, яке включає і мотиваційну, і емоційно-вольову, і комунікативну та частково риси соціальної готовності тощо.

Наприклад, дослідниці І.Олійник та Ю.Ноженко зазначають, що особистісна готовність дитини до навчання у школі виявляється у відношенні дитини власне до школи, вчителів і освітньої діяльності (мотиваційний та емоційний елемент). А також передбачає формування у них **якостей, які допомогли б їм комунікувати з учителями і однокласниками** (комунікаційний та вольовий елементи).

При цьому, поняття «вольової готовності», на їхню думку, – **це високий рівень довільно керованої поведінки, регуляції психічних процесів, дій; оволодіння такою структурою діяльності та поведінки, в межах якої визначені її мотиви та мета, зусилля мобілізуються, а також спрямовується і регулюється їхня психічна активність** [51, 86].

Амотиваційна готовність до школи включає всебіг позитивну уявлення про

школу; бажання вчитися у ній, щоб пізнати багато нового; сформованість позиції школяра [51, 87].

Дослідниця С.Бойко наголошує, що найбільш важливим чинником для успішного навчання першокласника є розвиток його мотиваційної сфери при вступі до школи. Головними показниками мотиваційної готовності, на її думку, є: потреба у новому соціальному статусі школяра, готовність прийняти «внутрішню позицію школяра» (добровільне дотримання вимог, обов'язків тощо), наявність домінуючого пізнавального мотиву навчання. Дитину повинно зацікавлювати безпосередньо освітній процес як серйозна змістова діяльність, не дивлячись **на значну зацікавленість зовнішніми атрибутами шкільного життя** (шкільне приладдя, дзвінки, перерви, класи тощо), що має серйозний результат, значимий як для учня, так і для дорослих.

Вона пише: « **Одним із найсприятливіших чинників нормальної адаптації до навчання є сформоване бажання йти до школи, вчитися, адекватні уявлення про школу, про ті вимоги, що постають перед школярем. Тоді він з готовністю приймає шкільні правила, завдання, вимоги, умови, легко звикає до нової соціальної ситуації** » [9, 248].

Дослідниці А.Курчатова і Т.Вергера зазначають, що головними складовими частинами мотиваційної готовності **дитини до шкільного навчання**

е: адекватне уявлення про освітній процес, сформований пізнавальний інтерес та пізнавальна активність [41, 80].

Загалом за С.Іллінім виокремлюють такі структури навчальних мотивів:

1. соціальні («всі діти повинні вчитися, це потрібно і важливо»);
2. освітньо-пізнавальні (інтерес до нового);
3. оцінні («хочу до школи, тому що отримуватимуть тільки гарні оцінки»);
4. позиційні («у школі відорослі, авсадокумалі», «мені куплять шкільне приладдя»);
5. зовнішні відносно школи і навчання («...тому що мама так сказала»);
6. ігрові («...тому що там можна гратися з однокласниками») [26, 246-

252].

Зазвичай у мотиваційній сфері старшого дошкільника присутні різні навчальні мотиви, один з них є домінуючим. Повноцінна мотивація до навчання повинна включати різні мотиви, але індивідуальність кожної підростаючої особистості виявляється у домінуванні одного із окреслених мотивів всередині освітньої діяльності [28, 21].

Пов'язано з мотиваційною є емоційно-вольова готовність. Л.Борисова називає її ключовою, тому що в період вступу до початкової школи поведінка дитини вже не підлягає спонтанним бажанням, іграм і задоволенням. Психологи вважають вольову поведінку соціальною, а головне джерело її формування - взаємини підростаючої особистості з оточуючим світом хоча головну роль у соціальній обумовленості волі належить мовленнєвій комунікації з дорослими [10, 5].

Дослідниці Т.Губарева та Н.Рудічева визначають емоційно-вольову готовність як сформовану на високому рівні довільну регуляцію власної поведінки та емоційних станів, що виникають в освітньому процесі, навчальних ситуаціях під час якісного оволодіння новою діяльністю, у якій формуються мотиви, ставляться цілі та мобілізуються зусилля для їхньої реалізації [19, 109].

Натомість дослідники Б.Барчі та М.Барчій стверджують: «Запорукою успішної адаптації учня до навчання у школі є соціальний компонент готовності» [5, 148]. Він відповідає за формування адекватної самооцінки; потреби в комунікації; уміння приймати інтереси інших; налагоджувати комунікацію з оточуючими. Іншими словами, соціальний компонент гарантує формування передумов комунікативної компетентності (сформованість комунікативних навичок, уміння вступати в контакт з оточуючими; гармонійно поєднувати вербальні та невербальні засоби комунікації; довільність комунікації з дорослими (прийняття навчального завдання); можливість взаємодії на партнерських засадах) [5, 148].

В цьому контексті, дослідниця Н. Головань наголошує, що важливим для формування готовності до школи є розвиток дитини адаптаційних можливостей,

а саме соціальної адаптації - соціального пристосування, яке передбачає гармонійне з погляду індивідуальних прагнень особистості задоволення її потреб, створення умов для її здорового, щасливого життя у суспільстві [15, 52].

Також у спеціальній літературі часто виокремлюють «особистісну готовність», яка переймає ряд функцій вищезазначених видів готовності. Бачимо, що різні вчені виокремлюють і називають окремі компоненти психологічної готовності по-різному. Такі компоненти як: мотиваційна, особистісна, емоційно-вольова або лише вольова, соціальна готовність, - схожі в своєму тлумаченні та взаємопов'язані. Тому варто розглядати їхні функції комплексно.

Орієнтовні показники готовності дітей до навчання у школі за зазначеними видами подано у табл. 1.3. [59, 13].

Таблиця 1.3.

Показники готовності дітей до навчання у школі

Вид готовності   Показники

Мотиваційна готовність   Адекватність бажання ходити до школи, наявність позитивних мотивів до навчання у школі.

Соціальна готовність   Відсутність шкільної фобії. Усвідомлення соціальної ролі педагога, яка відрізняється від функцій вихователя чи мами. Розуміння власної соціальної ролі - учня, для якого провідною діяльністю є не гра, а навчання, що ґрунтується на праці та нових обов'язках. Довільність у комунікації з дорослими. Уміння налагоджувати стосунки з ровесниками, приймати подвійну позицію у процесі спільної діяльності. Уміння самої організувати спільну діяльність.

Особистісна готовність   Адекватність самооцінки та оцінок інших. Оволодіння нормами поведінки.

Глибина та стійкість вияву почуттів, довільність управління емоціями і почуттями

Дослідниця О.Таран виокремлює особистісну та соціальну готовність дитини до навчання в школі. Їхні показники вона класифікує таким чином:

7. особистісна готовність:

1. достатній рівень мотиваційного розвитку;
2. достатня сформованість довільності (виконання завдання протягом тривалого часу, подолання труднощів, доведення роботи до кінця, довільна

регуляція поведінки);

3. сформованість емоційної сфери (уміння розуміти невербальні та вербальні прояви емоцій; розвиток вищих почуттів та емоцій; глибина і стійкість, довільність у керуванні ними);

4. спрямованість особистості - внутрішньої позиції школяра (пізнавальні інтереси; готовність до зміни соціальної ролі; допитливість; змістове уявлення про підготовку до школи; цікавість до колективу; дисциплінованість; прийняття оцінювання; визнання авторитету педагога; формування світогляду);

5. самосвідомість (рефлексія; особистісна та соціальна ідентичність, диференційованість образу Я; потреба в досягненні успіху; адекватна самооцінка та рівень домагань);

8. соціальна готовність:

6. комунікативна компетентність (бажання до комунікації, знання норм вербального та невербального спілкування, здатність до комунікації, взаємодії, довільність у ній);

7. соціальні компетентності (розуміння соціальних ролей, правил поведінки, поводження відповідно них; здатність до взаємодії та співпраці; наявність трудових навичок та навичок самообслуговування) [69, 10-12].

В емоційно-вольовому компоненті готовності виокремлюють такі риси: упевненість учня в собі; переважання позитивного настрою; бажання стримувати негативні емоції; уміння контролювати свою поведінку, керувати нею; розвиток емоційної стійкості; довільність пізнавальних процесів та поведінки (здатність **робити не тільки те, що викликає інтерес, а й те, що необхідно, доводити розпочату справу до кінця**; здатність оцінювати власні дії та дії оточуючих) [5, 149].

Дослідниці Т.Губарева та Н.Рудічева стверджують, що про сформовану емоційну готовність до навчання у дитини свідчить її здатність адекватно проживати свої успіхи та невдачі в освітній діяльності - радість від успішного вирішення, занепокоєння при появі складнощів, почуття сумніву, подиву. Також важливим аспектом є емоційно-вольова, така соціальна готовність і уміння

спілкуватися з дорослими та ровесниками, орієнтуючись на принципово нову соціальну роль - позицію школяра [19, 109].

Дослідниця М.Козігора зазначає, що особистісна або емоційно-вольова готовність дітей до школи вважається **сформованою, якщо дошкільник здатен ставити мету, приймати рішення, створювати план дій, долати** труднощі, а також у нього формується довільність психологічних процесів [33, 67].

Психологічна готовність до школи передбачає сформованість мотиваційної, соціальної, особистісної та емоційно-вольової готовності.

Характеристики та показники сформованості цих компонентів пов'язані між собою. Загалом, вони передбачають розвиненість мотиваційної сфери відповідно до віку, зокрема навчального мотиву; розвиненість необхідних для навчання та перебування у колективі компетенцій та навичок; адекватність емоційних реакцій, почуттів; сформованість позиції школяра тощо.

віці

2.

Специфіка проблем готовності до школи у старшому дошкільному

У віці зазначені аспекти готовності дитини до навчання у школі тісно

пов'язані між собою, а труднощі у формуванні одного з них відображаються на успішності майбутнього шкільного навчання [67, 50].

У формуванні готовності до навчання у школі за кожним із цих напрямів виникають певні труднощі, на які впливають різні фактори.

Дослідниці А.Самойлова та Л.Музичко наголошують, що статистично сьогодні близько 70% дошкільників не готові до навчання в школі під час вступу до неї. Внаслідок чого, при спробі адаптації з'являються проблеми, що завдають негативного впливу на психіку підростаючої особистості [60, 106].

Тому, як наголошують дослідниці М.Варченко та Л.Чорногуб, педагоги дошкільної ланки освіти, мають детально аналізувати особливості розвитку старших дошкільників, передбачати можливі проблеми, які виникнуть у дітей у школі, приділяти увагу розвитку знань, умінь і навичок дітей, що дасть можливість безпроблемно перейти до навчання у адаптаційному періоді

початкової школи [12, 56].

Одна з головних причин виникнення труднощів у формуванні готовності дитини до школи полягає у недотриманні наступності дошкільної та початкової ланки освіти. А.Богуш зазначає, що зараз спостерігається підміна загальної цілі наступності двох перших ланок освіти на більш вузьку програму підготовки дитини до школи; ігноруються закономірності її психічного розвитку, вікова сензитивність розвитку психічних функцій та якісних новоутворень; у вихованців ЗДО та учнів початкових класів проходить так звана «штучна акселерація», що сприяє неприпустимому «дорослішанню» дошкільної освіти.

На жаль, сьогодні підготовка дитини до шкільного навчання більшим чином полягає у формуванні вузькопредметних ЗУНів, а це приводить до дублювання змісту, форм та методів освітнього процесу у школі, що не лише применшує інтерес учнів до навчання, але і шкодить їхньому стану здоров'я [7, 161].

Дослідниця Н.Голота акцентує свою увагу на організаційних складових проблеми підготовки дитини до школи, які існують в Україні. На її думку, до них належать:

1. відсутність рівноцінних умов підготовки старших дошкільників до вступу у ЗЗСО (родинне виховання, виховання у різних типах дошкільних освітніх закладів);
2. перетворення деяких закладів дошкільної освіти у установи «форсованої освіти» - так звані тренувальні майданчики підготовки дошкільників до вступу в престижні ЗЗСО [16, 7].

Дослідниці Л.Стасюк та Л.Добринок, проаналізувавши проблеми підготовки дошкільників до навчання у школі у різних європейських країнах, виділяють такі основні, спільні проблеми:

- недостатність уваги щодо рівня розвитку коучинга у ментів вступу до закладу загальної середньої освіти;
- наступність між дошкільною та початковою ланкою освіти;
- недостатність варіативної підготовки дітей середовища дошкільної,

передшкільної та початкової освіти [67, 51].

Також дослідники часто розглядають труднощі, які виникають при підготовці дитини до шкільного навчання, спираючись на конкретні компоненти цього процесу.

Наприклад, в інтелектуальній готовності до школи, дослідниця М. Козігора вбачає недостатній рівень розвитку образних уявлень. Дослідниця вважає це однією з основних причин появи проблем при вступі та початку шкільного навчання. Проте наголошує, що ця проблема може виникати не лише у школярів 6-річного віку, а й значно старших (зокрема до старшої школи). Хоча період найінтенсивнішого формування яких проходить у дошкільному віці та на початку молодшого шкільного.

Вирішення цієї проблеми М. Козігора вбачає у стимулюванні дитини до занять малюванням, ліпленням, аплікацією, конструюванням з будівельного матеріалу, різних типів і видів конструкторів тощо [33, 67].

Загалом, найчастіше у науково-педагогічній літературі виокремлюють три групи труднощів, пов'язаних із готовністю дитини до шкільного навчання:

1. Нерозуміння дитиною специфічної позиції педагога, його професійної ролі. Дитина повинна усвідомлювати, що це не просто доросла людина, що розповідає чи показує щось цікаве, а вся його діяльність підпорядкована освітній цілі. Нерозуміння цього дитиною ускладнює сприймання учнем запропонованого освітнього завдання, виділенню освітньої проблеми.

II. Недостатній комунікативний розвиток, важливість чого обумовлено власне сенсом освітньої діяльності, яка є колективною.

III. Специфічне ставлення дитини до себе, власних можливостей та здібностей, діяльності та її наслідків [21, 40-41].

Схожу думку поділяє дослідниця та педагог С. Мартиненко. Вона зазначає, що основними труднощами, які виникають в готовності дитини до школи і, відповідно, в подальшому шкільному навчанні є:

1. неготовність до засвоєння нової ролі учня, набуття статусу школяра, першокласника; неготовність до вимог і норм шкільного життя, негативне

ставлення до освітнього процесу (свідчить про нерозвиненість емоційно-вольової, особистісної готовності до школи);

2. інтелектуальна пасивність - негативне ставлення до розумової діяльності, прагнення уникати активної інтелектуальної діяльності, неготовність вирішувати пізнавальні завдання (несформованість інтелектуальної готовності);

3. труднощі у засвоєнні освітнього матеріалу, відставання у темпі діяльності (спричинені недостатнім розвитком важливих для навчання психофізіологічних функцій - фонематичного слуху, зорового сприймання, просторового орієнтування, координації, дрібної моторики тощо);

4. порушення стану здоров'я [48, 40-42].

У свою чергу, практичний психолог О. Чернوبرова зазначає, такі основні групи труднощів, які виникають у сфері **готовності дітей до шкільного навчання**:

1. у системі стосунків і **взаємодії з однолітками (невміння слухати однолітків і стежити за їхньою роботою, змістовно спілкуватися з ними, узгоджувати свої дії)**,

2. у сфері спілкування з дорослими (нерозуміння запитань педагога, його позиції, специфічності освітніх ситуацій і комунікації в межах освітнього процесу та освітньої діяльності),

3. у сфері самосвідомості дошкільника (**завищена оцінка власних можливостей та здібностей, необ'єктивне ставлення до результатів власної освітньої діяльності, неправильне сприйняття** чи тлумачення оцінок) [76, 16].

Труднощі, які найчастіше виникають у сфері готовності дошкільників до навчання у ЗСО коментують дослідниці Т.

Лемешевата і Подавільнікова. Вони окреслюють найчастіші проблеми, їхні причини та шляхи їхнього вирішення. Подасмо їх у таблиці 1.4. (табл. 1.4.) [43, 275].

Таблиця 1.4.

Труднощі у сфері готовності дошкільного навчання

1 2 3

Проблема Причини Корекційні заходи

Неприспосованість до предметної сторони освітньої Недостатній рівень інтелектуального, Проведення бесід з дітьми у ході яких встановлюються

Продовж. табл. 1.4.

1 2 3

діяльності психомоторного розвитку дошкільника, відсутність допомоги, розуміння з боку батьків/педагогів. причини порушень освітніх навичок; надання рекомендацій батькам або особам, що їх замінюють.

Нездатність довольного керування поведінкою Неправильна організація родинного виховання (відсутність зовнішніх форм обмежень). Співпраця педагога з сім'єю; аналіз власної поведінки педагога.

Неприйняття темпу шкільного життя (частіше всього спостерігається у соматично слабких дітей, із затримкою розвитку, слабким типом нервової системи тощо) Неправильна організація родинного виховання або ігнорування індивідуальних особливостей дітей з боку дорослих Співпраця педагога з сім'єю; визначення доцільного режиму навантаження дитини.

Шкільний невроз чи фобія школи - невідання розв'язати протиріччя між сімейними і шкільними «ми» Учень не може вийти за межі сімейної спільноти. Співпраця з родиною у режимі «шкільний психолог - батьки-учень-класний керівник».

Бачимо, що труднощі часто можуть виникнути і через неправильно організований процес родинного виховання або навчання.

Наприклад, неправильне виховання самостійності старших дошкільників. У цьому напрямку батьки можуть припуститися двох помилок: або надати дитині повну свободу (а оскільки у дитини ще не розвинені достатньо навчальні мотиви, це призводить до неуспішності у першому класі), або ж навпаки - надмірно контролюють навчання дитини (тоді у неї не формуються навички самостійності взагалі) [17, 54].

Ще однією проблемою на етапі підготовки до навчання в школі, яка викликає труднощі в адаптації, на думку Н. Голоти є домашнє навчання **дітей. Дослідниця пише: « деякі дошкільники здобувають знання під керівництвом домашнього вчителя (гувернера), часто ізольовано від інших, що, природно, не сприяє розв'язанню завдань повноцінної соціалізації дитини »** [17, 51].

Часто труднощі у процесі формування готовності до навчання викликають інші проблеми у розвитку дітей. Наприклад, удітей, що мають тяжкі порушення у розвитку мовлення, виникає неадекватна робота в межах емоційної, мотиваційної та вольової сферах, оскільки самі мету відображаються особистісні та психічні

зміни. Це у свою чергу викликає проблеми та затримку у зазначених компонентах загальної готовності дитини до навчання у ЗСО [60, 107].

А як стверджує дослідниця Ю. Почкун, функціональна недостатність навчальних здібностей у дітей, зокрема з особливими освітніми потребами, наприклад, аутистичної дитини є джерелом подальших труднощів шкільної освіти, тому роботу щодо пропедевтики появи неуспішності треба починати з діагностування та розвитку тих психофізіологічних механізмів, які сприяють формуванню та розвитку власне освітніх здібностей. Педагог повинен рухатись від цілі розвинути в дитини загальні групи операцій [56, 180].

Недостатній рівень **готовності дитини до шкільного навчання** зумовлює виникнення шкільної дезадаптації - появи **неадекватних механізмів пристосування учня до школи у формі порушень поведінки, зривання освітнього процесу, конфліктних відносин, психогенних захворювань та реакцій, підвищеного рівня тривожності, викривлень в особистісному розвитку** тощо.

І як наголошує Г. Крупник, хоча прояви шкільної дезадаптації в початковій школі **мають більш м'які форми, її наслідки для соціального зростання** індивіда є найбільш значимими [39, 254].

Дослідниця І. Карабаєва зазначає, що під час роботи із старшими дошкільниками, які є недостатньо готовими до навчання у школі, необхідно:

1. застосовувати методи і техніки підтримки дітей дошкільного віку (підкріплення, схвалення дій дошкільника, техніка «бути поруч»);

2. забезпечення ситуації успіху;
3. робота із виявами тривожності (релаксація, дружня посмішка, схвальний кивок, доторкування до руки, поплескування по плечу, улюблене заняття);
4. сприяння виказуванню дитми позитивних оцінок адресу однокласників;
5. вдосконалення навичок соціальної взаємодії та формування дошкільника відчуття приналежності до групи (спонукання до роботи в парах, надання дитині із проблемами готовності головної ролі у тих розвивальних іграх, де гравці повинні підкреслювати позитивні якості один одного, використання позитивних технік самонавіювання) [27, 132-133].

Запорукою успішного переходу старших дошкільників у шкільне життя, відсутність при цьому труднощів, є повноцінна, розгорнута ступінь дошкільної освіти з типовим для неї видом діяльності та особливостями психічного розвитку. Для поступового розвитку якостей, потрібних для систематичного навчання у ЗЗО, одним з основних завдань виховання та освіти дошкільників є розвиток їхніх здібностей, їхніх когнітивних якостей, потрібних для засвоєння різних видів діяльності, а також успішної їх реалізації [20, 219].

А як стверджує А.Логвинюк, у подоланні вищезазначених труднощів значну роль відіграють класи ІПК (інтенсивної педагогічної корекції) - так звані «класи вирівнювання». До них включають учнів, що на період вступу до ЗЗО виявилися неготовими до навчання у звичайних умовах. У них відслідковується затримка у розвитку сприймання та мислення, недостатній рівень розвитку пам'яті, нестійка увага. Ці учні вимагають посилення уваги, більших зусиль та педагогічного підходу з боку вчителя. За два-три роки інтенсивної роботи педагога ці труднощі корегуються, учні можуть продовжувати навчання у середній школі [46, 146].

Отже, зважаючи на складність переходу до нової ланки освіти, викликів та умов життя сьогодення, психологічними або індивідуальними особливостями дітей тощо часто у процесі підготовки до шкільного навчання можуть виникати проблеми та труднощі. Вони можуть бути пов'язані з різними компонентами шкільної готовності, мати різні причини виникнення та власне виникати у різних сферах (у системі стосунків і взаємодії з однолітками, у сфері спілкування з дорослими, у сфері самосвідомості дошкільника тощо).

Найчастіше виокремлюють такі типові труднощі як: нерозуміння дитиною специфічної позиції педагога, недостатній комунікативний розвиток, специфічне ставлення дитини до себе, своїх можливостей та здібностей, діяльності та її наслідків.

3. Етапи процесу та шляхи формування готовності **дітей дошкільного віку до навчання у школі**

Готовність дитини до навчання вважають підсумком виховання та освіти, якісним свідченням досягнень розвитку дошкільника у відповідний віковий період в умовах виховання та освіти на базі ЗДО та сім'ї [36, 176].

Тому освітній процес, у якому задіяна дитина, вже з раннього дитинства повинен забезпечувати її підготовку до самостійного життя, розвиток у неї творчих здібностей, зацікавленості, ініціативності, успішної комунікації із дорослими, інтересу до пізнання навколишнього світу, що буде умовою креативного виховання підростаючої особистості [20, 216].

Насамперед варто розглянути готовність до школи не як гнучку характеристику, притаманну вступнику закладу загальної середньої освіти, а й як процес, який має певний перебіг, особливості, етапи тощо.

Зокрема дослідник Б. Андрієвський розглядає процес підготовки дошкільника до навчання у школі як систему педагогічних заходів, що націлені на загальний розвиток дошкільника, забезпечення оптимальних умов для формування у нього основ загальних умінь і навичок, які б гарантували майбутню успішну освітню діяльність. Результатом успішного процесу підготовки до школи є комплексне багаторівневе утворення - готовність, певний рівень психічного розвитку дошкільника, що забезпечує його здатність навчатися [3, 7].

У свою чергу Н.Отрошенко зазначає, що це поняття можна тлумачити як цілеспрямоване організоване керівництво діяльністю дошкільника, що базується на врахуванні закономірностей психічного розвитку, вікових особливостей та потреб дошкільників, у процесі чого розвиваються всі сторони особистості дитини. Метою цієї діяльності у межах ЗДО **є організація комфортних умов для розвитку особистості** дошкільника: фізичного, соціального, духовно-морального, інтелектуального розвитку; надання потрібної допомоги у саморозвитку та самореалізації [52, 197].

Дослідниця А.Курчатова зазначає, що підготовка до шкільного навчання - це процес, ціллю якого є формування комплексу рис і якостей поведінки дитини (відповідальності, стриманості, дисциплінованості), що сприятиме успішному подоланню кризи переходу від ігрової діяльності до навчання у школі із

найменшими ризиками для здоров'я, спілкування, діяльності [40, 73].

Дослідниця Н.Волинець зазначає, що підготовка дошкільника до шкільного навчання - це тривалий процес виховної та навчальної роботи, завдяки якому у майбутніх першокласників формуються всі потрібні якості для навчання та життєдіяльності в школі, у колективі. Цей процес включає широке коло питань і не обмежується лише накопиченню в дошкільника знань, умінь і навичок. Натомість до нього належать і **психологічна готовність до шкільного навчання**, і працевитість, і дисциплінованість, достатньо **висока розумова і фізична працездатність, елементарні навички самоорганізації** освітньої діяльності, умінь налагоджувати стосунки з однолітками та педагогами, а також достатній рівень психологічного розвитку підростаючої особистості для оволодіння шкільною програмою в умовах навчання в колективі [13, 402].

Цю роботу здійснюють безпосередньо педагоги ЗДО, початкової школи. Н.Черепаня наголошує, що підготовка дошкільників до навчання у ЗЗО повинна **відповідати вимогам Базового компонента дошкільної освіти та реалізуватись за програмами виховання** і освіти дошкільників, затверджених МОН України.

Вона зазначає, що процес підготовки дитини до шкільного навчання включає фізичний, пізнавальний, особистісний розвиток дошкільника, його **готовність до взаємодії з оточуючим світом, розвиток специфічних видів діяльності** дитини, які визначатимуть та гарантуватимуть успішну та **легку адаптацію дитини до нового соціального статусу, а також є фундаментальними для новоутворень дошкільного** періоду розвитку дитини [75, 14].

Дослідниця С.Замрозевич, узагальнюючи погляди вчених, стверджує, що загалом в педагогічній науці виділяють два підходи до організації підготовки дошкільників до навчання у школі: функціональний, який передбачає озброєння майбутнього учня як об'єкта педагогічних впливів потрібним для подальшої освіти багажем знань, умінь та навичок; та особистісний, який націлений на гармонійний розвиток дошкільника як суб'єкта освітнього та виховного процесу, він спирається на власну активність дитини [25, 8].

Безперечно, цей процес поступовим чином проходить певні етапи, відповідно

до віку та особистісному розвитку дітей. Але в психолого-педагогічній літературі немає чіткого ранжування та окреслення етапів формування

готовності дітей до шкільного навчання. Як стверджують психологи: «Усі діти різні. Етапи - спроба систематизувати освітній компонент для того, щоб усім було зручно та легко. Аце і обмежуватиме багато вимірність поняття готовності до школи» [40, 74].

На цьому наголошує і В. Прокопенко, стверджуючи, що ефективність підготовки старших дошкільників до освітньої діяльності у ЗЗСО ефективно реалізується тільки за умов урахування багатокomпонентної структури навчально-пізнавальної діяльності, індивідуалізації та диференціації підготовки дошкільників з урахуванням їхніх пізнавальних інтересів [57, 12].

Хоча дослідниці Т.Лемешева та І.Подавільнікова умовно розділяють процес формування готовності до школи на два етапи. Вони зазначають, що процес формування готовності дітей до шкільного навчання доцільно організувати у такі два кроки:

I. підготовчі корекційні заняття **до діагностики рівня психологічної готовності дітей до навчання у школі** (перше півріччя старшої вікової групи);

II. корекційні заняття з **дітьми, які під час першого діагностування показали низький та середній рівні готовності до** школи (друге півріччя).

При цьому, як наголошують вчені, доцільно впроваджувати **програми** (наприклад, **«Пограємось у школу», «Розвиток психомоторних функцій у дітей 5 року життя»** тощо).

Також ефективною є спільна робота з батьками дітей. Організація занять у розрізі «педагоги-батьки-діти» дає змогу батькам зрозуміти, які проблеми можуть виникнути у дітей, при вступі до школи та як вони можуть сприяти їхньому запобіганню або вирішенню [43, 271-272]. Дошкільний вік характеризується швидким розвитком дитини, змінами у функціонуванні її організму, удосконаленню психічних процесів, змінами у процесах вищої нервової діяльності тощо. Від цих особливостей розвитку дитини залежать етапи формування готовності їх до навчання у школі. Тому, якщо ми говоримо про готовність дошкільного навчання, доцільніше буде розглядати

етапи по окремих компонентах готовності, залежно від послідовності формування певних умінь/новоутворень/навичок тощо.

Насамперед зазначимо що становлення у дитини внутрішньої позиції школяра проходить у такі етапи:

1. виникнення позитивного ставлення до школи, при цьому спрямування на зміст освітньої діяльності у дитини відсутнє. На цьому етапі дошкільник **орієнтується тільки на зовнішній, формальний бік** навчання (бажання **піти до школи, залишаючи при цьому дошкільний спосіб життя**);

2. виникнення орієнтації на соціальну, а не на освітню діяльність;

3. остаточно сформована позиція учня, що включає і орієнтацію на соціальні і на власне освітні моменти шкільної життєдіяльності [78, 51].

А до новоутворень старшого дошкільного віку в напрямку, що стосується інтелектуальної готовності, належать внутрішні розумові дії та операції, коли у дошкільника з'являється так зване «внутрішнє життя», спочатку в пізнавальній сфері, а пізніше - у соціально-мотиваційній. Таким чином, формування готовності до навчання дитини у цьому та інших напрямках проходить певні етапи, в контексті інтелектуальної готовності - від образності до символізму [74, 227].

На кінець старшого дошкільного віку у дитини розвивається понятійне, або логічне мислення. Дошкільник спочатку цікавиться тими явищами, що бачить перед собою, а пізніше функціями предметів навколишнього світу, причинно-наслідковими зв'язками і т.д. Старші дошкільники виявляють інтерес до технологій створення різних об'єктів, можуть відокремити безпосередньо сприйняте, проаналізувати, узагальнити інформацію, зробити висновки тощо [78, 60].

Також у дітей формується механізм зіставлення дійсності, яка сприймається, та слів дорослого (в першу чергу педагога), що зменшує здатність до навіюваності. Діти, на кінець дошкільного віку, вже можуть відстоювати власну думку, можуть розрізняти та зрозуміти комічне, трансформуються уявлення про себе (образ-Я), починається чітке усвідомлення ставлення оточуючих до себе [65, 213].

Загалом, емоційно-вольова готовність також формується поступово. Психолог А.Пасічник зазначає, що вже з дошкільного віку перед дитиною постає потреба в подоланні труднощів і планування своїх дій відповідно до мети. Унаслідок цього, дитина починає свідомо контролювати себе, свої внутрішні і зовнішні дії, пізнавальні процеси та поведінку в цілому [53, 212].

На початку цього процесу дорослі регулюють поведінку дошкільника словесно, потім, через практичний зміст своїх вимог дорослих, дитина починає здійснювати саморегуляцію поведінки через своє мовлення, таким чином, здійснюючи великий крок уперед в емоційно-вольовому розвитку. Після оволодіння мовленням, слово є для дітей не тільки засобом комунікації, але й засобом організації поведінки [38, 72].

У 5-6-річному віці дошкільник самостійно визначає цілі, завдяки доволності психічних процесів - новоутворенню, характерному цьому віку. Це має вагомий **вплив як на подальше навчання, так і на** майбутній психічний розвиток, тому що вміння підкорятися правилам та інтересам колективу, вимогам педагога вимагає доволності поведінки. Спочатку цьому сприяє гра правилами, а пізніше дитина відходить від ігрової ситуації [65, 212].

На 6-му році життя особистості формується «внутрішня позиція», усвідомлюється образ власного «Я», а це дає змогу діяти доволно - обмежувати свої бажання відповідно до цілі, розуміти задачі, які стоять перед собою, доцільно та успішно їх реалізувати [59, 9].

У свою чергу мотиваційна готовність з'являється в кінці дошкільного, на початку шкільного етапів розвитку особистості дитини як потреба у набутті знань, умінь та навичок освітньої діяльності. Це свідчить про якісно новий період у становленні особистості [41, 80].

Мотиваційна готовність також має своєму становленню два основні етапи - спочатку дитину цікавить зовнішні атрибути шкільного життя, а пізніше мотивацію визначає прагнення піти до школи власне через навчання як серйозну змістову діяльність, що приносить певний результат.

Авкінці дошкільного дитинство формується важливим психічне

новоутворення - супідрядність мотивів. Це виявляється у тому, що **діяльність старших дошкільників усе частіше спонукається не окремими, розрізненими мотивами, а саме системою мотивів**. Таким чином, **розвивається здатність підростаючої особистості до морального вибору, що дає можливість діяти свідомо, самостійно, у відповідності до суспільно прийнятих вимог** [24, 49].

Мотиваційну готовність дітей потрібно формувати через усвідомлення нею всього **позитивного, що буде у школі, а не на погрозах чи залякуванні**. Також варто подавати власний позитивний приклад; створювати порт фоліо досягнень дитини та поступово його доповнювати; включати у спілкування з дитиною позитивні словесні формули, які будуть підтримувати прагнення та старання дітей [37, 7].

Також, як наголошує Н.Клочко, організувати формування мотиваційної готовності потрібно із врахуванням потреби реалізації різних підходів для учнів першого класу і 7 років. Наприклад, для шестирічних - враховувати особливості формування та розвитку мотиваційних компонентів діяльності, для семирічних - збагачення, корекція та закріплення навчальних мотивів. Методи та прийоми для цього будуть добиратись також по-різному: для шестирічних - стимулювання позитивною оцінкою; зміст освіти близький до життєвого досвіду учня; допомога **у процесах інтерналізації мети діяльності; заохочення до самореалізації**; для семирічних - організація дидактичних ситуацій мотиваційної **напруги, вибору та обґрунтування цілей діяльності, постановки проблеми співвідношення**

умов діяльності з її мотивами, розвиток самооцінки [29, 120].

Педагоги та психологи надають різні рекомендації щодо методів і прийомів формування готовності дитини до навчання у школі. Наприклад психологи С.Петрик та О.Шевченко зазначають, що корисним у процесі формування готовності до школи є:

1. використання на заняттях насиченості, яка стимулюватиме пізнавальний інтерес дітей;
2. проводити заняття наближкі до віку дошкільного вихованця, які

допоможуть набуття певного досвіду (професії, емоції, манери поведінки);

3. організувати на заняттях можливості щодо використання дошкільниками своїх знань про природу та навколишній світ, а також ділитися «власними особливими» знаннями, що корисні іншим;
4. співпрацювати з колегами-педагогами;
5. розвиток дрібної моторики у творчих видах діяльності (малювання, ліплення, вирізання)
6. організувати «колективну» гру;
7. заохочувати старання дошкільників (оцінки-наліпки, похвала, смайлики);
8. обговорювати емоції і переживання, що виникають у дітей під час заняття;
9. застосовувати схему «плюс-мінус-плюс» в оцінюванні діяльності дітей (спочатку звертати увагу на позитивні моменти, потім м'яко озвучити помилки, в кінці прокоментувати позитивну перспективу досягнень дитини на наступному занятті) [54, 112].

З метою формування мотиваційної готовності учнів до навчання, варто використовувати: ігри з формування у дошкільників навичок освітньої діяльності, на прийняття «позиції школяра», для активізації відомостей і формування адекватного уявлення про школу (ігри «Ланцюжок», «Школа-казка»,

«Пантоміма», «Я готуюсь до школи», «Сокіл і лис», «Пташка», «Я малюю школу», «Я йду до школи»); мотиваційні вправи («Я не можу-я можу-я спробую»); проводити різні бесіди (бесіда стосовно внутрішньої позиції школяра, бесіда «Школа»); графічні диктанти тощо [11, 49-51].

Важливими, на думку Н. Черепані, напрямками роботи з підготовки дитини до шкільного навчання є **зміцнення і збереження здоров'я** дошкільника, його соціалізація, інтелектуальний, мовленнєвий і моторний розвиток. Дослідниця наголошує, що особливу увагу варто надавати підготовці руки майбутніх учнів до письма. Робота у цих напрямках передбачає використання спеціальних

вправ, ігор, масажів, дій з предметами, продуктивних видів діяльності, що спрямовуються на розвиток дрібних м'язів рук дитини, **адже саме зрілість м'**язового контролю забезпечує точність графічних дій. При цьому категорично не рекомендується вправляти дошкільників у написання літер, використанні шкільних прописів тощо [75, 21].

Також для психолого-педагогічного складу працівників ЗДО важливо проводити діагностичну роботу щодо перевірки стану готовності старших дошкільників до навчання у школі. Це сприятиме організації ефективнішої роботи з процесу підготовки учнів до шкільного навчання, дозволить коригувати цю роботу, відповідно до проблем та потреб дітей тощо. Психологи виокремлюють такі цілі, які потрібно враховувати під час діагностики готовності дитини до навчання у школі, а саме:

10. вивчення особливостей психологічного розвитку дошкільників для знаходження індивідуального підходу до них в освітньо-виховному процесі;
11. виявлення дошкільників, які не готові до навчання у школі, для реалізації з ними розвиваючої роботи, що націлена на профілактику майбутньої шкільної неуспішності;
12. об'єднання майбутніх учнів у групи відповідно до «зони **найближчого розвитку**», що дасть **змогу кожному учневі розвиватися в оптимальному** ритмі;
13. **відтермінування на один рік початку** шкільного навчання дітей, які не готові до нього (можливо лише по відношенню до дітей шести років) [72, 67].

Отже, процес підготовки дитини до шкільного навчання розглядається вченими як цілеспрямований та організований процес, а також система педагогічних заходів, спрямованих на загальний всебічний розвиток дошкільника, а також створення оптимальних умов (зокрема психологічних) для формування у нього основ загальних умінь і навичок, які б гарантували майбутню успішну навчальну діяльність та шкільну адаптацію. А результатом цього процесу (за умови його успішності) є комплексне багаторівневе утворення - готовність до школи.

Вчені не виокремлюють чіткої класифікації етапів процесу підготовки до шкільного навчання. Це зумовлено його складністю, індивідуальністю, особливістю кожної дитини, її потреб, нахилів, розвитку та функціонування психіки тощо.

Загалом становлення у дитини внутрішньої позиції школяра проходить у такі етапи як: виникнення позитивного ставлення до школи, з орієнтацією на зовнішній, формальний бік навчання; виникнення орієнтації на соціальну, але не на освітню діяльність; сформована позиція учня, з орієнтацією на соціальний і освітній бік життєдіяльності у школі. В процесі становлення позиції школяра поступово формується кожен із компонентів готовності в своєму темпі.

Під час організації процесу підготовки дитини до шкільного навчання, педагоги повинні обов'язково проводити діагностування готовності дитини, для відслідковування прогресу, оцінки ефективності організованої роботи та її корекції (за потреби).

Висновки до розділу

В першому розділі нами було розглянуто теоретичні основи готовності старших дошкільників до навчання у школі.

На основі вивченої психолого-педагогічної літератури, визначено, що готовність дитини до школи - це складне явище, яке включає в себе декілька взаємопов'язаних компонентів. Це комплексна характеристика дитини в період старшого дошкільного віку та моменту вступу до ЗЗО, яка окреслює рівні розвитку якостей, які сприяють нормальній адаптації до школи і формуванню навичок освітньої діяльності. Такі якості групуються та тлумачаться як складові, або компоненти готовності дитини до навчання.

У готовності дитини до шкільного навчання вчені виокремлюють певні компоненти, або ж напрями готовності. Єдиного погляду в психолого-педагогічній літературі на їхню класифікацію не існує. Найчастіше готовність поділяють на фізіологічну та психологічну, як і підпорядковує мотиваційну, емоційно-вольову, особистісну та соціальну готовність. Інколи вчені об'єднують риси декількох компонентів в один, або навпаки - виокремлюють з них додаткові.

Різниця у поглядах вчених спричинена великою кількістю досліджень, різними акцентами в їхньому змісті і лише відображає різні траєкторії

дослідницьких пошуків вирішення означеної проблеми.

Фізіологічна (морфологічна) готовність дитини до школи передбачає відповідність її фізичного розвитку до вікових норм, а під психологічною

готовністю дитини до навчання у школі зазвичай розуміють сукупність різних компонентів готовності, серед яких: інтелектуальна готовність, особистісна готовність, соціальна готовність, мотиваційна готовність. Різні дослідники називають ці напрямки по-різному, використовуючи синонімічні терміни, проте сутність їх незмінна.

Загалом, вони передбачають розвиненість мотиваційної сфери відповідно до віку, зокрема навчального мотиву; розвиненість необхідних для навчання та перебування у колективі компетенцій та навичок; адекватність емоційних реакцій, почуттів; сформованість позиції школяра тощо.

Зважаючи на складність переходу до нової ланки освіти, викликів та умов життя сьогодення, психологічними або індивідуальними особливостями дітей тощо часто у процесі підготовки до шкільного навчання можуть виникати проблеми та труднощі. Вони можуть бути пов'язані з різними компонентами шкільної готовності, мати різні причини виникнення та власне виникати у різних сферах (у системі стосунків і взаємодії з однолітками, у сфері спілкування з дорослими, у сфері самосвідомості дошкільника тощо).

Найчастіше виокремлюють такі типові труднощі як: нерозуміння дитиною специфічної позиції педагога, недостатній комунікативний розвиток, специфічне ставлення дитини до себе, своїх можливостей та здібностей, діяльності та її наслідків.

Формування готовності дитини до шкільного навчання відбувається у процесі підготовки до школи. Він розглядається вченими як цілеспрямований та організований процес, а також система педагогічних заходів, спрямованих на загальний всебічний розвиток дошкільника, а також створення оптимальних умов (зокрема психологічних) для формування у нього основ загальних умінь і навичок, які б гарантували майбутню успішну навчальну діяльність та шкільну адаптацію. А результатом цього процесу (за умови його успішності) є комплексне багаторівневе утворення - готовність до школи.

Чітких етапів у перебігу підготовки до шкільного навчання не виокремлюють. Це зумовлено його складністю, індивідуальністю, особливістю кожної дитини, її потреб, нахилів, розвитку та функціонування психіки тощо.

Вчені зазначають, що становлення у дитини внутрішньої позиції школяра проходить у такі етапи як: виникнення позитивного ставлення до школи, з орієнтацією на зовнішній, формальний бік навчання; виникнення орієнтації на соціальну, але не на освітню діяльність; сформована позиція учня, з орієнтацією на соціальний і освітній бік життєдіяльності у школі.

А вже в процесі становлення позиції школяра поступово формується кожен із компонентів готовності у своєму темпі.

РОЗДІЛ II. ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ

- Сучасний передовий педагогічний досвід роботи з підвищення рівня **готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі**

З метою вивчення практичного аспекту та особливостей організації процесу **формування готовності дошкільників до навчання у школі**, нами був вивчений сучасний передовий педагогічний досвід вихователів закладів дошкільної освіти їх зазначеного питання.

Миознайомились з досвідом роботи вихователів ЗДО № 31 «Берізка» м. Кропивницький В. Бубнової та Н. Санду. Вихователі зазначають, що процес формування готовності дітей до школи складний та багатогранний. Тож вимагає від педагога серйозності у підході, систематичності у реалізації, наповнення його різноманітними методами та формами роботи, співпрацю з батьками, психологічною службою ЗДО, а також вчителями початкової ланки освіти.

Тому із своїми вихованцями систематично проводять виховні заняття та мінітренінги на теми «Я-майбутній першокласник», «Скородошколи», «Доросле навчання чекає на мене» тощо; бесіди про школу, шкільне життя та навчання; дидактичні ігри «Шкільне приладдя», «Беру-не беру» (дошколи),

«Можна-неможна», «Канцелярська крамниця»; сюжетно-рольові та рольові ігри

«Складаю портфель», «Правила поведінки у школі», «Збираюсь до школи»,

«Покази урок без слів», «Беремо рюкзачок ідемо вукриття» іт.д.

Також для формування готовності до навчання у школі, насамперед, інтелектуальної готовності, в освітньому процесі ЗДО використовують інноваційні технології: кольорові палички Кюїзенера, логічні блоки Дьєнєша, пошуково-дослідницьку діяльність, кубики М. Зайцева, ТРВЗ, розвиваючі ігри Нікітних, технологію Шелєстової, пісочну анімацію, метод наочного моделювання, асоціації за символами та друдлами, «Сторітелінг», карти Проплата ін.

Вихователі також підкреслюють важливість просвітницької діяльності серед

батьків дошкільників. З цією метою використовують такі методи роботи: анкетування з питань індивідуального розвитку дитини, рівня досягнення нею дошкільної зрілості та надання подальшої консультативної допомоги; просвітницька робота щодо психологічних закономірностей розвитку дошкільників та молодших школярів; організоване відвідування разом з батьками та дітьми Днів відкритих дверей; «педагогічні читання» щодо створення психологічно комфортної атмосфери для сприйняття дитиною нової соціальної ролі школяра; батьківські клуби; консультації та вебінари тощо.

Вихователі закладу дошкільної освіти № 19 «Сонечко» Білозерської міської ради О. Лисенко та Н. Рудь окреслюють свій досвід роботи з формування готовності старших дошкільників до шкільного навчання.

Одним із найважливіших напрямків підготовки дітей вважають мотиваційну готовність до шкільного навчання. Вони зазначають, що з метою **формування мотиваційної готовності старших дошкільників до навчання у школі** необхідно правильно побудувати систему роботи з цього напрямку ще під час їхнього перебування у ЗДО, а також об'єднати зусилля педагогів та батьків для цього.

З цією метою вихователі проводять бесіди з дітьми, у яких доводять і демонструють важливість шкільної підготовки, входження у шкільне життя, показують дошкільникам на реальних прикладах нові можливості та переваги навчання у школі, порівняно з відвідуванням у ЗДО. Також демонструють у межах освітніх занять відеофрагменти зі шкільного життя, шкільного освітнього процесу;

підкреслюють фундаментальність та перспективність навчання у школі в контексті досягнення успіхів у навчанні та окреслення перспектив професії, яка подобається дітям.

У цьому напрямі підготовки до школи також організують з дітьми екскурсії до школи (зокрема і у віртуальному форматі). Проводять спільні виховні заходи дошкільників з батьками, під час яких організують рольові ігри («Школа», «Збираємось до школи» тощо).

На думку вихователів така робота значно полегшує майбутню адаптацію дитини до шкільного навчання, формує у них позитивне ставлення до переходу на

новий етап навчання, а значить позитивно впливає на підготовленість до школи в цілому [44, 191-192].

На важливості мотиваційної готовності до навчання наголошує також вихователь Хмельницького закладу дошкільної освіти № 34 «Тополька» І.

Сас.

Вона зазначає, що для формування у дітей адекватного уявлення про школу вихователям та батькам варто застосовувати такі доступні засоби: читання книжок про школу, **відвідування школи, ознайомлення з деякими правилами поведінки учня, бесіди про школу**, сюжетно-рольова гра «Школа» тощо.

Доцільним у цьому напрямку роботи є прийом аналізу робіт дошкільників із поясненням критеріїв оцінювання дитини, описом слабких та сильних сторін роботи. Також різні режимні моменти, які привчатимуть дошкільника до самостійності, дисциплінованості (наприклад, під час екскурсії або прогулянок вихователь наголошує на тому, що потрібно себе поводити, як майбутні школярі). Також вихователь використовує такі методи формування мотиваційної готовності до школи: ігри з формування навичок навчальної діяльності; бесіда «Школа»; гра-прийняття «позиції школяра», зменшення рівня тривожності, страхів, пов'язаних зі школою; ігри «Ланцюжок», «Школа-казка», «Пантоміма»,

«Я готуюсь до школи», «Сокілі лис», «Пташка», «Я малюю школу»; вправи «**Я не можу - я можу - я спробую**»; ігри для формування адекватного уявлення дошкільника про школу, наприклад, «**Я йду до школи**» (за програмою С. Буцкіної) [61, 261-262].

Свою роботу з формування **готовності дошкільників до навчання у школі** презентують також вихователі КЗ «Харківська початкова школа № 179 Харківської міської ради» (з дошкільним відділенням) Т. Головка та Л. Гонтар.

Особливістю закладу є те, що дошкільна та початкова ланка об'єднані на його базі. Це створює позитивні умови для формування готовності дошкільників до шкільного навчання, безпроблемної адаптації першокласників до школи, психологічному комфорту дітей через знайомий заклад.

Проте, вихователі наголошують, що не варто нехтувати роботою в усіх напрямках підготовки до школи. Зцієютою Т. Головка та Л. Гонтар проводять

такі види роботи:

- емоційно-вольовий компонент - ігри «Пограємо у школу», «Казки про школу», «Гудзики», «Будуємо дім», «Збираємо портфель»;
- соціальний компонент - заохочення дошкільників, повага до них, надання особистого прикладу; проведення вправ для підвищення самооцінки «Чарівні окуляри», «Конкурс хвальків», «Скарбничка гарних вчинків», «Теплий, як сонечко, легкий, як вітерець»; для розвитку комунікабельності - вправи «Журналіст», «Сіамські близнюки», «Давайте поговоримо», «Я допомагаю іншим», «Ляльковий театр»;
- інтелектуальна готовність - найширша різноманітна діяльність у роботі:
  - використання скоромовок, віршів, гра «Такі нетак» (звукова культура мовлення);
  - ігрові вправи «Зимові слова», «Ввічливі слова», «Скажи по-іншому», «Мовчунта балакун» (лексична сторона мовлення);
  - розігрування діалогів, складання розповіді за сімейними фотографіями, серіями малюнків, ілюстраціями до творів, ігрові вправи «Наряди для Попелюшки», «Кімната казкових героїв», «Машини майбутнього» (розвиток зв'язного мовлення);
  - штрихування, розфарбовування, проведення «доріжок», лабіринтів, ліплення, аплікація, збирання пазлів, мозаїки, нанизання намистинок, перебирання круп, ліплення вареників (розвиток дрібної моторики) [55, 231].
  - лото, настільні ігри, робота з дитячою літературою, проведення бесід про навколишній світ, перегляд пізнавальних мультфільмів (розвиток пізнавальних інтересів);
  - відгадування загадок, кросвордів, використання засобів «Танграм», «Піфагор», «Колумбове яйце», проведення дидактичних ігор «Знайди схожу фігуру», вправ на орієнтування у просторі і часі, на розпізнавання геометричних фігур, вправи та дидактичні ігри з числами тощо (логіко-математичний розвиток);
  - використання вправ «Папуга», «Повторюй разом», «Ащовізь меш

ти?», «Назви пару», «Асоціації» (розвиток слухової пам'яті), «Фотограф», «Що

змінилось?», «Детектив», «Художник», «Спробуй повторити» (зорова пам'ять),

«Робіть», «Театр тіней», «Хто крухастся», «Відеозапис» (рухова пам'ять);

- використання вправ «Хто більше», «Хто швидше», «Переплутані лінії», «Знайди відмінності», «Намісто», ігор «Істивне-неістивне», «Чуюдзвін»,

«Хованки з буквами», «Небувальщина» (розвиток уваги);

- проведення ігор «Хрестики-нулики», «Знайди зайве» (розвиток мислення);

- використання вправ «Намалюй мелодію», «Неіснуюча тварина»,

«Незвичайна подорож» (розвиток уяви) [55, 232].

Це лише частина методів, які використовують педагоги у тривалому та складному процесі підготовки дошкільників до навчання у школі. Ця робота повинна бути систематична, різноманітна та, водночас, комплексна. Також вони наголошують на важливості співпраці з батьками, вчителями початкових класів та психологом.

Цікавим досвідом вихователя ЗДО-центр розвитку дитини «Золотий ключик» м. Нетішин Л. Табачинської. Педагог презентує розроблене та проведене нею заняття для старших дошкільників з елементами квест-технології.

Його метою було: мотивація дітей до навчання в школі; перевірка компетентностей дітей за освітніми напрямками відповідно Базового компоненту дошкільної освіти; розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення; виховання старанності, стриманості, уміння працювати у команді, аргументувати свою думку.

На початку заняття під час організаційного моменту вихователь використала вправу на включення, а саме спільне коло «Я прийшов». Потім вихователь організувала сюрпризний момент - зайшла методист та принесла листа і посилку від директора школи. Дітям повідомили, що для того, щоб отримати посилку, їм потрібно здолати перешкоди.

За допомогою інтерактивної технології «Мікрофон» діти розповідали, що

вони вже знають про школу. Потім об'єдналися у дві команди, в яких виконували завдання квесту (дидактичні ігри «Назви геометричну фігуру», «На яку фігуру схожий предмет», «Різнокольоровий ланцюжок», «Порахуй і покажи», «Що зайве», «День-ніч», «Складим малюнок», «Складіть розповідь за серією малюнків», «Так чи ні», відгадування загадок, пальчикова гімнастика, руханки, група

робота «Стежинки», індивідуальна робота «Знайди стежинку до школи», гра «Склади портфель до школи»).

Впродовж всього заняття перерву на відпочинок (на руханки) давали за допомогою звуку справжнього дзвоника, щоб було дуже цікаво дітям, давало змогу відчути себе справжніми учнями, що також стимулює підвищення мотиваційної готовності до школи.

На заключення заняття вихователь запрошує капітанів команд, для виконання останнього завдання - викладають слово «вікно» і знаходять на підвіконні «подарунок від директора» - лепбук «Здрастуй школа». Разом з вихователем розглядають його, знайомляться з правилами школярів, обговорюють їх [68].

Вихователь закладу дошкільної освіти ясла-садок No 13 «Білочка» Червоноградської міської ради Г. Сможаник зазначає, що проводить роботу з підготовки до шкільного навчання зі своїми вихованцями у таких напрямках: обговорення роздумів дітей про школу з використанням різних ситуацій (шляхом занурення дошкільників у літературні твори; способом обігравання ситуацій за допомогою казкових або вигаданих персонажів; надання дошкільникам змоги самостійно мислити, робити висновки, обґрунтовувати свою думку, синтезувати отримані знання, розвивати інтелектуально-творчі здібності та комунікативні навички), формування уявлень дошкільників про школу, розвиток та вдосконалення емоційно-позитивного ставлення дошкільника до школи, його бажання вчитися, формування соціальних рис особистості майбутнього першокласника, потрібних для успішної адаптації до школи, оволодіння дошкільниками способами особистісної комунікації.

Ціна прямої роботи реалізує через різні види організації дитячої діяльності:

екскурсії до школи; бесіди про школу; читання художньої літератури про школу; малювання на тему «Школа»; розглядання картин про школу, учнів, шкільних предметах та ін; перегляд фільмів та мультфільмів про школу; сюжетно-рольова гра «Школа» [64].

Приклад таких екскурсій до школи зі своєї педагогічної діяльності можемо бачити у декількох вихователів ЗДО.

Наприклад, таку екскурсію зі старшими дошкільниками презентує вихователь КЗ «ЗДО (ясла-садок) No 241 КТ» м. Кривий Ріг Ю. Лошакова.

Перед екскурсією проводилась попередня робота, що полягала у: читанні дитячої художньої літератури, розучуванні віршів (А.

Барто «Перший урок», С. Михалков «Важливий день», З. Александрова «В школу») про шкільне життя; проведення бесіди-розповіді про школу, навчання, вчителів; розгляд ілюстрацій про школу, альбом «Шкільне приладдя»; проведенні кола спілкування: «Навіщо діти ходять до школи?», «Я хочу/ не хочу в школу, тому що...», заняття в «Клубі майбутніх першокласників»: «Скоро в школу»; відвідування свята «Першого дзвоника».

Під час організаційного моменту була проведена бесіда з дітьми, де вони актуалізували свої знання про школу. Далі діти з вихователем безпосередньо відправились на екскурсію - спостерігали за будівлею школи, описували її, відгадували загадки та слухали вірші про школу. Потім відправились до класної кімнати, розглядали її, відгадували загадки про шкільне приладдя. Також побували у кабінеті директора, учительській, комп'ютерному класі, актовій та спортивній залі, шкільній їдальні та бібліотеці, поговорили про призначення усіх цих приміщень.

Після повернення до дитячого садка, проводили заключну бесіду, ділились враженнями від екскурсії, малювали малюнки, проводили сюжетно-рольову гру

«Школа», колективно виготовляли фотогазету «Екскурсія до школи», яка в подальшому використовувалась з метою складання зв'язних розповідей про школу [47].

Свій варіант екскурсії зі старшими дошкільниками до школи пропонує

вихователь дошкільного відділення НВК No 26 м. Кам'янське В. Мінаєва. Вона пропонує проводити екскурсію у формі квесту, що викличе ще більший пізнавальний інтерес дітей. Проведення цієї квест-екскурсії для старших дошкільників організовувалось з метою ознайомлення майбутніх першокласників із приміщеннями школи, які розташовані на I поверсі, правилами поведінки для учнів, умінням розрізняти шкільне приладдя, формуванню уявлення про основні види освітньої діяльності, формування культури поведінки, уміння аналізувати та робити висновки, виховання бажання ходити до школи та вчитися.

Екскурсія проходить переважно у віршованій формі, діти відправляються у роздягальню, де чергові старші учні приймають їхній одяг, вони мають змогу поспілкуватися з учнями, що природно викликає інтерес дітей.

Оскільки екскурсія розроблена у вигляді квесту, щоб відправитись у нове приміщення, дітям кожного разу потрібно відгадувати загадку. У ході руху по приміщеннях школи, також виконують різні завдання: проводять бесіди з працівниками школи, вікторину «Впізнай овоч» (у їдальні), слухають вірші, спілкуються з вчителями початкової школи та вчителями-предметниками у кабінетах трудового навчання та музики.

Вихователь пропонує проводити цикл таких екскурсій, під час яких знайомити дітей з різними поверхами школи [49].

Такі екскурсії викликають позитивні емоції у дошкільників, їхній інтерес до школи та навчання, дозволяють знизити тривожність, полегшити майбутню адаптацію дітей до школи, оскільки дітям буде знайоме приміщення, учителі, мати позитивні індивідуальні асоціації тощо.

Отже, процес формування готовності старших дошкільників до навчання у школі - складний процес, що включає діяльність у різних напрямках, різні методи роботи, співпрацю вихователів ЗДО з батьками, психологом, вчителями початкової школи.

На основі дослідження сучасного педагогічного досвіду вихователів закладів дошкільної освіти можемо зазначити, що з цією метою вони використовують різні методи. Найбільш поширеними серед них є: дидактичні ігри

та вправи, сюжетно-рольові ігри, бесіди з дітьми, робота з дитячою літературою, перегляд пізнавальних мультфільмів, екскурсії до школи тощо.

- Аналіз програм та методик для вдосконалення **готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі**

Формування готовності до шкільного навчання - довготривалий та різнобічний процес, який стосується не тільки засвоєння знань або навчальних навичок дітьми, але й формування їхньої особистості в цілому.

Тому кожен педагог, особливо перед початком навчання у старшій дошкільній групі, повинен продумати всі аспекти цього процесу, намітити план роботи з формування усіх напрямів готовності дитини до школи. Існують різні програми та методики вдосконалення готовності дітей до шкільного навчання, розглянемо декілька авторських програм, створених вихователями закладів дошкільної освіти України.

Свою програму **підготовки старших дошкільників до навчання у школі** презентує Г. Цесорева (Сулімівська філія Яготинського ліцею No 1 - ЗДО). Вона зазначає, що розроблена нею **програма «покликана забезпечити майбутнім першокласникам належну всебічну підготовку до навчання в школі»** [73].

У програмі **особливу увагу** надано **мовленнєвій діяльності** дошкільників, розвитку у них **психофізіологічних функцій та математичних знань**. У програмі наявні матеріали для підготовки дошкільників до школи. Всі вони співвідносяться та відповідають вимогам програм «Впевнений старт» та «Яусвіта». Подаємо план програми у додатку А).

Метою цієї програми є: формування необхідного рівня готовності дитини до школи; формування ціннісного самоставлення; **розвиток шкільно-**

значущих психофізіологічних функцій; формування моральних якостей, уміння адаптуватись у новому середовищі; розвиток пізнавальної активності та основ логіки; мовленнєвий розвиток; вдосконалення фонематичного слуху; розвиток артикуляційного апарату, вдосконалення звуковимови; формування навичок читання; розвиток математичних умінь [73].

Згідно цієї програми, заняття проводяться із жовтня по квітень із тригодинним тижневим навантаженням за напрямками: розвиток психічних процесів (пам'ять, увага, уява, мислення); розвиток загальної та дрібної моторики;

формування графічних навичок; мовленнєва діяльність, розширення словникового запасу; формування соціальної зрілості, створення позитивної атмосфери в групі, сприяння об'єднанню дітей у колектив; коригування вміння адекватно реалізовувати отриману інформацію («бачу» + «чую» = «роблю»); розвиток уміння виконувати завдання самостійно та з групою, бажання працювати в колективі; формування математичних знань.

Згідно структури заняття, воно розпочинається із вправи «Привітання» (розвиток комунікативних умінь, виховання доброзичливого ставлення до оточуючих), проводяться пальчикові вправи (розвиток дрібної моторики руки), дітей ознайомлюють з новим матеріалом (набуття математичних та графічних навичок, поповнення словникового запасу). Кожна наступна заняття планується із урахуванням змісту попереднього, при цьому ускладнюються [73].

Очікувані результати за цією програмою такі: «дитина чітко розуміє, які зміни у її житті відбудуться з початком навчання у школі, має чітку мотивацію, впевнена у своїх силах, знає правила життя в шкільній родині; має сформовані відповідно вікових норм дрібні м'язи руки, впевнено володіє олівцем, ручкою, ножицями; може правильно перенести в зошит графічний образ, дотримується вимог до ведення зошита, друкування; має сформовані відповідно до вікових норм зорову, слухову пам'ять, уяву, увагу, мислення; має достатній словниковий запас, вміє висловлювати свою думку; володіє навичками читання; математичними вміннями та навичками; має позитивний емоційний стан» [73].

Програма «Крок до школи» авторства Р.Саф'янової- педагога ЗДО (ясла- садок) №512. Деснянського району м. Київ, також покликана вдосконалювати психологічну готовність дітей до шкільного навчання за всіма компонентами (мотиваційний, емоційно-вольовий, інтелектуальний, соціальний, або як його називає автор - « психологічна готовність до спілкування та спільної діяльності») [62].

У пояснювальній записці до програми Р. Саф'янова дає коротку та змістову характеристику кожного із видів готовності, що буде корисно для педагогів при її використанні. Зазначено, що мета програми полягає у сприянні розвитку в дітей старшого дошкільного віку передумов для успішного шкільного навчання, розвитку їхньої когнітивної сфери, набуття ними соціального досвіду.

Згідно з цією метою, автором виділяється низка завдань: формувати позитивну навчальну мотивацію; розвивати інтелектуальний компонент (мислення, пам'ять, сприйняття, увагу, зв'язне мовлення), дрібну моторику, комунікативні навички, самостійність, уяву, творчі здібності, сприяти переживанню радості від реалізації власних задумів і бажань, розвитку довільності психічних процесів, становленню самооцінювання, самоконтролю та саморегуляції; забезпечувати емоційний комфорт.

Зазначені і методичні прийоми роботи при реалізації програми, а саме: вправи для розвитку уваги, мовлення, пам'яті, мислення, уяви, сприймання, дрібної моторики; рухливі ігри; бесіди; пальчикові ігри та етюди з використанням віршів; релаксаційні вправи.

Організація занять передбачає 8 - 10 осіб у групі; заняття тривалістю 25-30 хвилин; 20 занять, які проводяться один раз на тиждень для дітей старшої дошкільної групи за такою структурою: 1) привітання; 2) основна частина (у якій передбачені бесіди-ігри, ігри-інсценівки, рухливі ігри, пальчикові ігри та етюди з використанням віршів, проєктивні малюнкові методики для вираження дітьми своїх емоцій, почуттів, настроїв, релаксаційні вправи); 3) рефлексія заняття;

4) прощання [62].

Також вказано очікуваний результат, передбачений програмою: позитивне ставлення до вступу у школу, сформована «внутрішня позиція школяра»; уміння розпізнавати та відтворювати різний емоційний стан людини; достатній і високий рівень розвитку пізнавальної діяльності і окремих пізнавальних процесів; високий рівень самооцінки, вміння налагоджувати взаємовідносини в мікросередовищі; середній і високий рівень готовності до навчання у школі за результатами діагностики.

Також Р.Саф'янова наголошує, що перед початком реалізації програми, доцільно провести первинну індивідуальну психодіагностику старших дошкільників (рекомендовано використовувати діагностику готовності дитини до школи розроблену О. Келкановою (жовтень-листопад)).

На другому етапі реалізації програми педагоги ознайомлюються з результатами діагностування, розробляють план спільних дій з проведення занять.

Наступним кроком є індивідуальне консультування батьків за результатами діагностики, надання їм рекомендацій.

Особливу увагу звертають на відбір дітей, у яких спостерігається низький рівень готовності до навчання у школі - з ними розпочинають проведення занять за програмою у жовтні. На наступному етапі проводять спільні заняття (листопад- квітень) за планом-сіткою, визначеним програмою (додаток Б).

Останнім етапом є проведення повторного діагностування дошкільників з метою виявлення у них динаміки рівня психологічної готовності до школи, визначення результативності занять (квітень) [62].

Програму підготовки старших дошкільників до навчання у школі розробила також вчитель КНЗ «Гейківська загальноосвітня школа І - ІІІ ступенів» О.Бойко. Програма орієнтована на використання у якості підготовчих занять для групи майбутніх першокласників. Автор зазначає, що розроблені освітні матеріали орієнтовані на БКДУ України та програми дошкільної освіти «ЯуСвіті», «Впевнений старт».

У програмі подаються серія занять, окремий акцент у яких зроблено на ігровій діяльності, значущій для дошкільників. Педагог зазначає, що групування матеріалу базується на ідеї формування в старших дошкільників цілісного уявлення про природу, предметне довкілля, суспільство, людей, культуру. Водночас наголошує, що курс спрямовується не тільки на обов'язкове засвоєння дошкільником певного обсягу знань, умінь і навичок, а й на розвивальний та виховний аспекти [8, 3].

За умовами програми передбачені заняття, тривалість яких не перевищує 20-25 хвилин, з обов'язковою фізкультхвилиною. Перерва між заняттями складає

10 хвилин, під час яких автор пропонує знайомство з рухливими іграми.

Програмою передбачені заняття на теми: «Ви - майбутні першокласники. Знайомство. Шкільне приладдя», « Подорож ромашковим полем. Постава під час письма. Написання простих елементів», « Взаємне розміщення предметів у просторі (попереду, позаду, поруч, між).

Поняття «предмет», «фігура», «У гостях у Місяця та Сонця. Веселка. Назвиколюрів. Робота над казкою «Колобок», «**Прописування елементів овалу і на півовалів. Групова робота**», «**Математика. Число й цифра 1, 2**», «**Подружимося із Зайчиком. Робота в парах. Взаємоперевірка**». Читання казки «**Коза-дереза**», «**Прописування елементів «Вузлики». Групова робота**», «Лічба в межах 10», «**Подружимося із Равликом і Рибкою. Читання казки «Івасик - Телесик**», «**Пишемо з Равликом і Рибкою. Прописування елементів м'якого знака, крапки, коми**», «Математика. Більше або менше. Лічба в межах 10», «Курочки і Гусочки. Читання казки «Курочка Ряба», «**Дружимо із Півником. Прописування «дзьобиків**», «Дружимо із Півником. Робота із знаками «+», «-», «Киця в гості поспішила. Ознайомлення з казкою «Котик і Півник», «Котик **мовить нам гарненько. Прописування «котячих хвостиків» (елементів букви б)**», «Графічний диктант», «**Як добре, коли вмійш читати. Як влаштована дитяча книга? Читаємо з Метеликом**», «**Подорож з Метеликом. Зображення коротких і подовжених ліній, прописування різних елементів із заокругленнями**», «Число 5. Геометричний матеріал. П'ятикутник», «Ходить гарбуз по городу», «Штрихування», «**Числа 7 та 8. Тиждень**», «**Ти і твоя сім'я**», «**Робота в клітинці, в колі**. Лисичка подружитись хоче», «**Числа 9 та 10. Задачі від Лисички**», «**Мій рідний край. Моя країна - Україна**», «Абетка пішохода», «У країні Ввічливості» [8, 5-50]. Перелічені заняття мають елементи навчання грамоти та розвитку зв'язного мовлення, фонематичного слуху, уміння проводити елементарний мовний аналіз, початкові знання про органи артикуляційного апарату; формують елементарні уявлення про число та лічбу, просторові та часові уявлення про предмет та фігуру, порівняння об'єктів за розміром, груп предметів, розміщення їх у просторі; підготовку руки до письма (правильно тримати ручку, олівець, сидіти за партою, розвивати дрібні м'язи руки, вчити обводити по контуру, штрихувати, проводити лінії, півовали, овали, петлеподібні елементи, ознайомлювати із зошитом); ознайомлення з навколишнім світом (уявлення про об'єкти оточуючого світу, їхню різноманітність, властивості, розвивати пізнавальний інтерес), формувати позицію учня та підводити до розуміння нових обов'язків [8, 54].

Також план авторської програми з формування готовності дошкільників до шкільного навчання презентує вихователь КЗССР «Ліцей імені Героя України М. Паньківа» Львівської області О. Неволіна. Автором вказано, що метою програми є: формування у дошкільників загальних уявлень про школу, про навчання (навчити вчитися), формувати уміння правильно вирізняти зошит для письма та математики, вчитися виконувати домашні завдання (на закріплення пройденого матеріалу). Навчитися читати та писати (включно з відтворенням рукописних слів), основним математичним навичкам, необхідних першокласнику [50]. Реалізація програми передбачає проведення комплексних занять тривалістю 2 години періодичністю двічі на тиждень. Програма має такі розділи: читання та грамота; письмо; дитина і суспільство; математика; логіка. За кожним із розділів автором зазначено перелік очікуваних результатів та тривалість реалізації кожного з розділів під час комплексного заняття. Порівнюючи з попередніми програмами, можемо зазначити, що у цій програмі увагою головним чином акцентується на формування знань та навчальних умінь, що інколи навіть випереджують програму (оскільки старші дошкільники не повинні, наприклад, вміти писати цілі слова та речення). Але, водночас, недостатню увагу приділяється формуванню мотиваційної та емоційно-вольової готовності до шкільного навчання: ознайомленню дітей із шкільним життям, формуванню комунікативних умінь та навичок тощо. Також деякі освітні платформи, що спрямовані на освіту та розвиток дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, часто розробляють програми з добірною матеріалів.

Наприклад, фахівці з платформи «Розвиток дитини» також представили план-програму підготовки дитини до школи із спеціально дібраними завданнями, що допоможуть дошкільнику в цікавій та невимушеній формі підготуватися до школи. Розробники зазначають, що ця програма допоможе дошкільнику в ігровій формі ознайомитись із оточуючим світом, розвивати логіко-математичну, комунікативну, емоційну компетентність, увагу, пам'ять, самостійність та посидючість. Завдання та матеріали програми дібрані **таким чином, щоб відбувалось чергування різних видів діяльності - усних, практичних, творчих.**

Програма розроблена на 54 дні (9 тижнів). Кожен тиждень триває 6 днів та завершується «розмальовкою вихідного дня». До кожного дня додається картка із завданням.

Така програма є менш насиченою різними видами діяльності і акцентується здебільшого на інтелектуальному розвитку дитини. Проте може бути використана для побудови вихователями закладів дошкільної освіти програм підготовки старшої дошкільної групи до навчання у школі, а також батьками для занять з дітьми вдома.

Отже, існує багато програм **формування готовності старших дошкільників до навчання у школі.** Вони охоплюють всі напрями підготовки, включають різноманітні форми та методи роботи. Здебільшого реалізуються у формі серії занять та включають ігрові технології, дослідницьку та навчальну діяльність, бесіди тощо.

Найбільш доцільним є побудова вчителями індивідуальної програми підготовки дітей до школи, враховуючи особливості групи дітей, підбираючи найбільш вдалі для цього завдання. Важливо не робити єдиний акцент на формуванні інтелектуальної готовності, знецінюючи мотиваційну, соціальну та емоційно-вольову, які також є ключовими. При цьому необхідно вводити ігрові технології, оскільки гра є провідним видом діяльності до кінця дошкільного віку. Доцільно також використовувати інноваційні технології розвитку дітей (наприклад, палички Кюїзенера, логічні блоки Дьенеша, пошуково-дослідницьку

діяльність, кубики М.Зайцева, ТРВЗ, розвиваючі ігри Нікітіних, технологію Шелестової тощо).

- Експериментальне дослідження щодо перевірки ефективності побудованої системи роботи в напрямку підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі

З метою перевірки педагогічних умов та ефективності організації роботи в напрямку **підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі** нами було проведено педагогічне експериментальне дослідження.

Дослідно-базовою виступив Заклад дошкільної освіти №31 «Берізка» м. Кропивницький.

Експериментальне дослідження реалізувалось у старшій дошкільній групі.

В ньому брало участь 19 дітей дошкільного віку.

Реалізація експериментального дослідження передбачала виконання завдань на трьох етапах:

I. Констатувальний етап:

1. визначення критеріїв та рівнів визначення готовності дошкільників у ході експерименту;

2. добір діагностичного матеріалу;
  3. перевірка вихідного стану готовності дошкільників до шкільного навчання;
  4. розробка системи роботи з удосконалення готовності дошкільників до школи із врахуванням особливостей дітей групи та педагогічних вимог до цього процесу.
- II. Формувальний етап:
5. реалізація розробленої програми;
  6. педагогічні спостереження для поточного аналізу ефективності роботи що впроваджується.
- III. Контрольний етап:
7. повторна діагностика рівня готовності до шкільного навчання у

піддослідній групі;

8. аналіз динаміки змін результатів діагностики на констатувальному та контрольному рівнях.

На основі аналізу теоретичної літератури з проблеми дослідження, можемо зазначити, що різні вчені виокремлюють різні критерії визначення готовності до шкільного навчання, наприклад: емоційний, поведінковий, когнітивний, інтелектуальний, критерій загальної обізнаності, критерій комунікаційної готовності тощо.

Перш за все, варто зазначити, що за досить короткий термін, який передбачає експериментальне дослідження, неможливо досконало перевірити та суттєво змінити рівень фізичної підготовленості до шкільного навчання, тому доцільно розглядати тільки психологічну готовність.

За основу для аналізу ми взяли чотири критерії, які базуються на структурі готовності, окресленої раніше в роботі (див. табл. 1.2. та 1.3.).

Для кожного з компонентів готовності було дібрано певну діагностичну методику, а саме:

1. мотиваційний компонент - методика дослідження мотиваційної готовності до шкільного навчання (додаток В);
2. емоційно-вольовий компонент готовності - тест «Лабіринт» (додаток Г);
3. інтелектуальний компонент готовності - методика «Четвертий зайвий» (додаток Д);
4. соціальний компонент готовності - «Профіль соціального розвитку дитини» (додаток Е);

За кожною із методик використовувалась своя система оцінювання результатів. Інтерпретація результатів за методиками передбачала три рівні сформованості готовності дитини до навчання у школі, а саме: високий, середній (достатній) та низький рівні.

Розглянемо результати рівня **готовності старших дошкільників до навчання у школі за** кожною з проведених діагностичних методик.

Подіємо їх у таблиці (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Результати сформованості готовності до шкільного навчання за кожною з методик на констатувальному етапі експерименту

Назва методики	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Методика дослідження мотиваційної готовності...	2 дітей (11%)	8 дітей (42%)	9 дітей (47%)
Тест «Лабіринт»	3 дітей (16%)	8 дітей (42%)	8 дітей (42%)
Методика «Четвертий зайвий»	4 дітей (21%)	11 дітей (58%)	4 дітей (21%)
«Профіль соціального розвитку дитини»	2 дітей (11%)	7 дітей (37%)	10 дітей (53%)

Бачимо, що найкращі результати у групі спостерігаються за методикою

«Четвертий зайвий» (інтелектуальний компонент готовності), а найгірші - за методикою «Профіль соціального розвитку дитини» (соціальний компонент).

Це свідчить про деякий формалізм у підготовці дітей до навчання у школі - приділення уваги більшою мірою їхнім знанням, а не підготовки до переходу до нового соціального статусу, мотивації до шкільного навчання тощо.

Також нами було узагальнено результати дослідження за компонентами та на їхній основі визначено загальний рівень готовності дітей групи до шкільного навчання. Продемонструємо його за допомогою діаграми (рис.2).

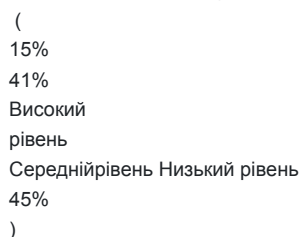

Рис.2. Загальний рівень сформованості готовності до школи у досліджуваній групі на констатувальному етапі спостереження на констатувальному етапі експериментального

дослідження показало, що більшість дітей або не виявляють інтересу до школи взагалі, або проявляють його переважно до зовнішньої атрибутики шкільного життя, виявляють недостатню розвиненість вольової сфери, уваги тощо.

Для удосконалення рівня готовності дошкільників до школи, нами була впроваджена система роботи, яка включала діяльність у всіх цих напрямках:

1. емоційно-вольовим - зниження рівня тривожності, підвищення емоційної стійкості, **удосконалення рівня саморегуляції та вольового самоконтролю, уміння керуватися вимогами та правилами** вихователями;
2. інтелектуальним - розвиток уваги, **пам'яті та інтелектуальних здібностей, формування пізнавального інтересу та зацікавленості;**
3. мотиваційним - підвищення мотивації до початку шкільного навчання, формування навчальної орієнтації дитини та позитивного ставлення у неї до школи;
4. удосконалення соціальної поведінкової компетентності, соціальної зрілості, зокрема комунікативних навичок як її показників.

Для реалізації цих завдань нами проводились різні форми роботи.

Розглянемо деякі з них.

Було проведено ігрове заняття «Здрастуй, Школо!» (додаток І). Воно передбачало реалізацію триєдиної мети, а саме:

5. освітня: вчити групувати предмети за певною ознакою, утворювати підмножини; складати речення за опорною схемою та сюжетним малюнком; здійснювати елементарний аналіз прослуханого твору; продовжувати формувати та закріплювати знання дітей про школу, правила поведінки в школі, що потрібно для навчання в школі;
  6. розвивальна: розвивати логічне мислення (операції аналізу, синтезу, класифікації, серіації); пам'ять, увагу, уяву; зв'язне діалогічне та монологічне мовлення; комунікативні навички; продовжувати формувати позитивну навчальну мотивацію;
  7. виховна: виховувати охайність, бажання вчитись, привчати до порядку.
- Уході проведення заняття було використано такі методи та технології:

вправа «Одне до одного» (психо-емоційне налаштування на заняття, формування колективу), сюрпризний момент (зацікавлення дошкільників у подальшій діяльності), гра «Портфелі» (розвиток мислинневих операцій - серіації та класифікації), дидактична гра «Об'єднай у групи» (розвиток умінь групування за певною ознакою), дидактична гра «Що роблять школярі?» (розвиток мовлення, мислення, уяви), слухання та обговорення художнього твору «Казка про перше вересня» (зниження тривожності, формування позитивного ставлення до школи, розвиток мовлення), танцювальна фізкультхвилинка «Школа» (спонукання до рухової активності, фізичний розвиток, **формування позитивного ставлення до школи**), гра «Я готуюсь до школи» (**формування позитивної навчальної мотивації, коригування негативного ставлення до школи**), гра «Першокласник» (**формування позитивного ставлення до школи**, корисних звичок), гра «Я поклав(-ла) у рюкзак...» (розвиток пам'яті, уваги, мовлення), вправа «Що робить учень?» (**формування позитивного ставлення до школи**, мовлення), **ритуал завершення заняття «Естафета дружби»** (створення психо-емоційного комфорту).

Зазначені види роботи поєднували в собі психологічну роботу та відпрацювання практичних навичок, були різноманітними та цікавими для дітей. Також всі методи роботи були спрямовані на одночасне удосконалення різних видів готовності дітей до шкільного навчання.

Розглянемо ще одне ігрове заняття на тему: «Ми - майбутні школярі» (Додаток К).

Його метою було:

8. освітня: продовжувати знайомити дітей із шкільним життям; формувати розуміння функцій шкільного приладдя; правил поведінки у школі; сутності шкільних уроків; вчити описувати предмети за певною ознакою, складати короткі описові висловлювання.
9. розвивальна: розвивати логічне мислення, мовлення, пам'ять, увагу, мотивацію до шкільного навчання.
10. виховна: виховувати дружельюбність, товарицькість, повагу до інших; дотримання правил поведінки.

Реалізації зазначеної мети сприяли такі види роботи: вправа «Коло дружби» (налаштування на заняття, виховання товарицькості), вправа «Уявний ранок школяра» (створення психо-емоційного комфорту, формування позитивного ставлення до школи, відгадування загадок про школу (формування уявлень про школу, шкільне навчання, предмети, які для цього потрібні), вправа «Четвертий зайвий» (розвиток уваги, пам'яті, логічного мислення), дидактична гра «Чим він бувраніше?» (розвиток логічного мислення, мовлення), дидактична гра «Магазин» (розвиток зв'язного мовлення, мислення, уваги, уяви), вправа «Відгадай урок» (розвиток логічного мислення, мовлення, формування позитивного ставлення до шкільного навчання), гра «Не можна-треба» (удосконалення соціальної компетентності, формування уявлень про шкільне життя, шкільні правила), вправа «Лісова школа» (формування позитивного ставлення до шкільного навчання, розвиток мовлення), релаксаційна вправа «Усмішка».

Такі методи та форми роботи сприяють формуванню позитивного уявлення у дошкільників про школу, позитивного ставлення до навчання у ній, підвищення мотивації до початку шкільного навчання тощо. Адже їхня ігрова складова створює емоційно позитивну атмосферу на занятті, розслабляє та зацікавлює дітей.

Також нами було проведено тренінгове заняття для дітей старшого віку на тему: «Подоласмо страхи» (додаток Л).

Воно спрямовувалось головним чином на подолання можливих страхів у дітей з приводу початку шкільного навчання. Конкретніше його метою було: формувати у дітей мотивацію до навчання у школі, долати страхи, пов'язані із початком шкільного навчання, формувати позитивне відношення до школи, до себе як до учня; формувати адекватну самооцінку дітей, вчити їх долати труднощі, знаходити вихід із можливих складних ситуацій, пов'язаних зі шкільним життям; виховувати товарицькість, бажання підтримувати товаришів.

На початку тренінгового заняття для психологічного налаштування дітей-учасників тренінгу були використані такі методи: «Ритуал вітання» (створення

позитивного психоемоційного клімату в групі, розвиток умінь слухати один одного, розвиток дрібної моторики (рук), релаксація «Поплавок» (навчання дітей прийомів саморозслаблення).

Під час основної частини використовували методи: вправа «Витинанка» (усвідомлення унікальності кожної людини), асоціації (виявлення можливих страхів/негативного відношення до школи тощо), метод казкотерапії (слухання казки «Історія про Їжачка Буля, який боявся йти до школи» на килимках), обговорення казки (виявлення та розуміння емоцій, які викликає школа), вправа «Дерево очікувань» (формування у дітей позитивного ставлення до школи, через виділення ними позитивних сторін шкільного навчання), гра «Фантазери» (моделювання ситуацій, пов'язаних із труднощами, які можуть виникнути у школі, пошук їх вирішення), вправа «Хочу-треба-можу», руханка «Ми дощу не боїмось», вправа «Позбавляємось страхів» (формування позитивного ставлення до шкільного навчання, впевненості в собі, адекватної самооцінки, подолання можливих страхів до школи).

В заключній частині тренінгового заняття нами було проведено вправу

«Дерево» та вправу «Хочу бути» (формування впевненості в собі, уміння бачити свої позитивні риси, переваги, прагнення самоудосконалюватися тощо).

Під час заняття ми відмітили позитивний вплив зазначених методів на психо-емоційний стан дітей. На прикладі аналізу поведінки літературного героя, вони переконалися у безпідставності страхів перед школою, а перераховуючи позитивні сторони шкільного навчання підвищували власну мотивацію до цього.

Також нами проводились спеціальні заняття, які були спрямовані переважно на розвиток інтелектуальної готовності учнів до шкільного навчання. Наприклад, заняття «Малювання візерунка з хвилястих ліній» (додаток М).

Під час заняття у дошкільників розвивали дрібну моторику, готували їхню руку до письма, формували уміння сидіти за партою, правильно тримати ручку, визначати положення зошита, орієнтуватись у ньому тощо.

Такі заняття також необхідні, адже в межах програми ЗДО необхідно формувати знання, уміння та навички, які є основою для подальшого шкільного

навчання.

Окрім описаних занять, разом із вихователем В. Бубновою нами було проведено екскурсію для дітей до школи. Дітей познайомили із приміщенням, показали шкільне подвір'я, потім провели в хол, де згадали правила поведінки у школі, показали спортивну залу, декілька кабінетів початкової школи.

У дітей спостерігали позитивні емоції, вони були зацікавлені, задавали багато питань, у класах спілкувалися із молодшими школярами.

Безперечно, їх зацікавили і зовнішні атрибути шкільного навчання (з цікавістю вони розглядали дошку, малювали з дозволу вихователів та вчителя на ній), проте і навчальна діяльність також зацікавлює дітей. Вони запитували про те, який урок буде наступний у школярів, пропонували допомогу у підготовці шкільного приладдя до нього тощо.

Після повернення до ЗДО, діти активно обговорювали екскурсію, яскраво виражали свої позитивні емоції. Дошкільників захопило також і те, що більшість із них відвідуватиме саме цю школу (адже вона знаходиться поблизу ЗДО).

Окрім цього на інших заняттях та під час інших режимних моментів нами використовувались різноманітні вправи для формування психологічної готовності до школи (подаємо їх у додатку Н).

Це були вправи для формування стійкої позитивної самооцінки (вправа «Я не можу - я можу - я спробую», вправа «Головна навчальна сила»), вправи на вміння дитини регулювати й контролювати свої емоції й поведінку (вправа «Все підконтролем!», вправа «Урокіперерва»), вправи на контактність («Острів»,

«Живий міст»), вправи на розуміння правил поведінки у школі (вправа «Гарний вчитель», бесіда із моделюванням ситуацій «Що таке урок?»).

Зазначені вправи ефективно реалізували власну мету, зацікавлювали дітей, оскільки вони активно себе поводити під час їхнього проведення; викликали у них позитивні емоції.

Педагогічне спостереження під час формування етапу експерименту показало, що у дітей покращився емоційний стан та відгук при розмовах про шкільне навчання, вони стали активнішими, впевненішими у собі.

Для перевірки сформованості готовності до шкільного навчання, нами було

проведено повторне діагностування дошкільників на контрольному етапі.

Для цього були використані вже згадані діагностичні методики зі зміненим стимульним матеріалом.

Розглянемо результати рівня готовності старших дошкільників до навчання у школі за кожною з проведених діагностичних методик. Подаємо їх у таблиці (див. табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Результати сформованості готовності до шкільного навчання за кожною з методик на контрольному етапі експерименту

Назва методики	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Методика дослідження мотиваційної готовності...		9 дітей (47%)	9 дітей (47%) 1 дитина (5%)
Тест «Лабіринт»	8 дітей (42%)	9 дітей (47%)	2 дітей (11%)
Методика «Четвертий зайвий»	11 дітей (58%)	6 дітей (31%)	2 дітей (11%)
«Профіль соціального розвитку дитини»	11 дітей (58%)	7 дітей (37%)	1 дитина (5%)

Порівняємо результати за кожною з методик на констатувальному етапі з отриманими результатами на контрольному етапі у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Результати сформованості готовності до шкільного навчання за кожною з методик на констатувальному та контрольному етапі експерименту

Назва методики	Високий рівень I етап	Високий рівень II етап	Середній рівень I етап	Середній рівень II етап	Низький рівень I етап	Низький рівень II етап
Методика дослідження мотиваційної готовності...			11%	47%	42%	47%
Тест «Лабіринт»	16%	42%	42%	47%	42%	11%
Методика «Четвертий зайвий»	21%	58%	58%	31%	21%	11%
«Профіль соціального розвитку дитини»	11%	58%	37%	37%	53%	5%

Бачимо, що значно зріс високий рівень за кожною з методик, а низький - значно зменшився. Середній рівень коливається по різних методик, проте

глобальних змін не зазнав, оскільки дошкільники переважно «піднялись» на рівень вище.

Загальні результати сформованості готовності до школи дошкільників групи на контрольному етапі експерименту подаємо у діаграмі (див. рис. 3).

(
8%
Високий
рівень
51%
41%
Середній
рівень
Низький
рівень
)

Рис. 3. Загальний рівень сформованості готовності до школи у досліджуваній групі на контрольному етапі

Порівняємо результати констатувального етапу з отриманими результатами на контрольному етапі у діаграмі (див. рис. 4).

(
Низький
рівень

Середній
рівень
Високий
рівень
0%
8%
15%
10%
41%
41%
20%
45%
Констатувальний
етап
Контрольний
етап
51%
30%
40%
50%
60%
)

Рис.4. Загальний рівень сформованості готовності до школи у досліджуваній групі на констатувальному та контрольному етапах

Отже, позитивна динаміка у рівні сформованості готовності до школи за результатами дослідження свідчить про ефективність впровадження окресленої системи роботи.

На основі цього можемо стверджувати, що організація роботи вихователями у різних напрямках формування готовності до школи в старших дошкільників, використання у цьому процесі ігрових, словесних методів, тренінгових елементів, різних видів арт-терапії, моделювання ситуацій тощо є ефективною для досягнення шкільної зрілості, готовності до переходу на нову ланку навчання.

Формуючи навчальні уміння і навички, озброюючи дітей знаннями, вихователь не повинен забувати про формування мотивації дошкільного навчання, позитивного ставлення до школи, емоційно-вольову та соціальну готовність дітей до шкільного навчання.

- Умови та вимоги до процесу педагогічної роботи з напрямку **підготовки дітей до навчання у школі**

Для того, щоб **процес підготовки дитини до шкільного навчання** був ефективним та результативним, потрібно дотримуватись певних умов та вимог до його організації.

Насамперед, **підготовка до школи має бути системною, комплексною, відповідати індивідуальним особливостям** дошкільників. Також, організовуючи процес підготовки дитини до школи, вихователь повинен врахувати **вікові особливості старших дошкільників - швидку втомлюваність, нестійкість уваги, образність мислення, недостатнє зміцнення м'язів тіла.**

Під час кожної форми організації підготовки до школи (наприклад, на спеціальних заняттях) варто:

- надавати перевагу ігровим методам та прийомам роботи;
- проводити хвилинки відпочинку, які підтримують інтерес дітей та включеність їх у процес;
- створити комфортну психологічну атмосферу-обирати лагідні форми

звертання, слова та дії, які підбадьорюють дитину, підтримують її врівноважені сили;

- всі види роботи повинні базуватися **на принципі добровільності (якщо дитина не хоче, не можна її примушувати)** [8, 3-4].

Дослідниця Н.Черепаня стверджує, що до головних організаційно- педагогічних умов, які гарантують ефективний рівень підготовки дошкільників до шкільного навчання належать:

- забезпечення ефективної методики діагностики готовності дошкільників до навчання у школі, а також об'єднаної дидактичної моделі, яка базується на основах сучасної освітньої парадигми;

- систематичний моніторинг та корекція результатів освітнього та вихованого процесу;
- урахування особливостей психофізичного розвитку дитини;
- забезпечення взаємодії ЗДО, сім'ї та ЗСЗО;

- максимальне застосування потенційних можливостей змісту дошкільної освіти, доцільне поєднання традиційних та інноваційних організаційних форм та методів у процесі підготовки до школи;

- відповідне кадрове, науково-методичне та матеріальне забезпечення освітнього і виховного процесу ЗДО [75, 123-147].

У свою чергу, дослідниця та педагог Г.Ковальова зазначає такі вигоди:

1. забезпечення всебічного розвитку особистості дитини (не тільки поповнювати знання дітей про навколишній світ, але й вчити їх активно мислити, спостерігати, порівнювати, зіставляти факти, відшукувати причини певних явищ);
2. важливо формувати у дітей правильне уявлення про школу;
3. формування готовності до школи не тільки під час організованих форм (таких як, наприклад, заняття), але й процесі всієї життєдіяльності в межах ЗДО (під час прогулянок, режимних моментів тощо);
4. емоційна складова процесу підготовки до школи («Важливо, щоб знання дітей не лишалися формальними відомостями, а були просякнуті почуттям-

радісного очікування, трепетного хвилювання, приємних вражень від знайомства зі школою») [30, 2];

5. співпраця в межах ЗДО-ЗСЗО не тільки між вихователями і вчителями, ай між дошкільниками та школярами (спільні заходи, спілкування, під час якого дошкільники більше дізнаються від учнів про шкільне життя);

6. систематичне спостереження вихователями за характером ігор дошкільників (адже у них вони виявляють всі свої враження, емоції, проблеми тощо);

7. проведення спільної роботи школи і дитячого садка з батьками - надання рекомендацій батькам, консультування їх тощо [30, 2-3].

Особливу увагу варто звернути на останню умову. Особливо актуальною вона є сьогодні, оскільки багато дітей дошкільного віку перебувають вдома, робота закладів дошкільної освіти є нестабільною через повітряні тривоги і власне психологічний стан дітей потребує підвищеної уваги, особливо з боку батьків.

Так, психологи А.Козлова та Н.Пашко надають батькам поради з приводу підготовки дітей до навчання у школі, які є особливо актуальними у період війни.

1. Розказувати дитині про школу та відмінності, порівнювати з дитячим садком (якщо вона його відвідувала):

- доцільно робити це у вигляді пригодницької історії;
- читати оповідання або казки про школу, переглядати мультфільми;
- малювати сюжети про школу;
- розглядати шкільне приладдя;
- розказувати щось цікаве зі свого навчання;
- розказати про майбутнього вчителя, поспілкуватися з ним або переглянути фото за можливості;

2. Якщо освітній процес відбуватиметься офлайн, відвідати школу з дитиною заздалегідь, дізнатися, де розташований клас і т.д.

3. Спільна робота - потрібно залучати дітей до вибору та купівлі шкільного приладдя та одягу, разом готувати місце для читання та відпочинку тощо.

4. В залежності від форми освітнього процесу ознайомлюйте дитину із правилами поведінки, зокрема безпечної.

5. Демонстрація всього на прикладі - через програвання ситуацій між дорослим та дитиною (або між дитиною та її іграшками): дотримання шкільного режиму, реакція на дзвінок з уроку та на урок, налаштування на навчання після перерви, правила поведінки в школі тощо [34, 4-5];

Педагогічні вимоги до процесу підготовки до школи розглядає також дослідниця О. Ковшар. Серед них:

1. дотримання принципу дитиноцентризму;

2. створення партнерської взаємодії у дошкільній та початковій освіті - між суб'єктами освіти (дітьми, батьками, педагогами-вихователями, вчителями початкових класів, керівниками закладів освіти - закладу дошкільної освіти та початкової школи);

3. організація принципової єдності впливів родини, ЗДО, початкової школи, громадськості у питанні формування готовності старших дошкільників до нової соціальної ролі «школяра»;

4. спрямованість всього освітньо-виховного процесу ЗДО на формування готовності старших дошкільників до нової соціальної ролі;

5. забезпечення розвивального освітнього середовища, яке забезпечує кожного дошкільника особистою територією, відповідно до їхніх здібностей, нахилів, прагнень, вікових особливостей; надає умови для їхнього всебічного розвитку [31, 213-216].

На останньому пункті акцентують увагу багатодослідників та педагогів.

Дослідниця та педагог С.Алексєєва зазначає, що при створенні такого розвивального середовища, яке сприятиме підготовці дошкільника до шкільного навчання, необхідно керуватися принципами:

- насиченості (відповідність змісту освітньої програми та віковим особливостям дошкільників; забезпечення ігрової, пізнавальної, дослідницької, рухової та творчої активності, емоційного благополуччя, можливості самовиражатися);

- поліфункціональності (різноманітне використання різних елементів освітнього середовища);

- доступності (вільний доступ до матеріалів, їхня справність та збереженість);

- безпеки (забезпечення надійності, справності, безпечної використання усіх елементів середовища);

- дистанції, позиції при взаємодії (спілкування дорослого та дитини «на рівних»);

- активності (трансформування, доповнення середовища за участі самих дітей);

- гендерного принципу (рівні можливості для самовираження усіх дітей) [2, 21-23].

Отже, для того, щоб процес формування готовності старших дошкільників до навчання у школі був ефективним та приніс успішні результати, усім організаторам цього процесу (вихователям ЗДО, вчителям початкових класів, батькам) потрібно дотримуватись певних організаційно-педагогічних умов його реалізації.

Насамперед, потрібно враховувати вікові, індивідуальні особливості дошкільників, їхній психологічний стан, наявний у них рівень готовності до школи, їхні пізнавальні інтереси тощо. Також процес підготовки до школи повинен бути організований у співпраці «ЗДО-ЗССО-сім'я».

Висновки до розділу

В другому розділі ми розглядали практичний аспект проблеми **готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у школі**.

З цією метою ми дослідили передовий педагогічний досвід вихователів України із **формування готовності дошкільників до навчання у школі**. На основі дослідження сучасного педагогічного досвіду вихователів закладів дошкільної освіти можемо зазначити, що з цією метою вони використовують різні методи. Найбільш поширеними серед них є: дидактичні ігри та вправи, сюжетно-рольові ігри, бесіди з дітьми, робота з дитячою літературою, перегляд пізнавальних мультфільмів, екскурсії до школи тощо.

Також у цьому напрямку роботи нами були проаналізовані деякі програми формування готовності старших дошкільників до навчання у школі. Визначено, що вони охоплюють всі напрями підготовки, включають різноманітні форми та методи роботи. Здебільшого реалізуються у формі серії занять та включають ігрові технології, дослідницьку та навчальну діяльність, бесіди тощо.

Для практичної перевірки ефективності роботи у напрямі формування готовності дошкільників до шкільного навчання, нами було проведено експериментальне дослідження. Позитивна динаміка у рівні сформованості готовності до школи, виявлена під час його проведення, свідчить про ефективність впровадження окресленої системи роботи.

Тому організація роботи вихователями у різних напрямках формування готовності до школи в старших дошкільників, використання у цьому процесі ігрових, словесних методів, тренінгових елементів, різних видів арт-терапії, моделювання ситуацій тощо є ефективною для досягнення шкільної зрілості, готовності до переходу на нову ланку навчання.

Також для його ефективності важливо дотримуватись певних педагогічних умов. Насамперед, потрібно враховувати вікові, індивідуальні особливості дошкільників, їхній психологічний стан, наявний у них рівень готовності до школи, їхні пізнавальні інтереси тощо. Також процес підготовки до школи повинен бути організований у співпраці «ЗДО-ЗССО-сім'я».

ВИСНОВКИ

Готовність дитини до школи - це складне, багатокomпонентне явище. Підготовка дитини до школи є дуже актуальною сьогодні через складні умови сьогодення, постійне ускладнення освітніх програм тощо. А від готовності дитини на момент вступу до школи буде залежати успішність подальшого навчання.

Для реалізації мети магістерського **дослідження, а саме теоретичного обґрунтування проблеми готовності до навчання дитини дошкільного віку** в школі, нами реалізувалась низка завдань:

1. Узагальнено сутність та зміст поняття готовності дитини до шкільного навчання у психолого-педагогічній літературі, його особливості. Готовність дитини до школи - це комплексна характеристика дитини в період старшого дошкільного віку та моменту вступу до ЗЗСО, яка окреслює рівні розвитку якостей, які сприяють нормальній адаптації до школи і формуванню навичок освітньої діяльності. Такі якості групуються та тлумачаться як складові, або компоненти готовності дитини до навчання. Єдиного погляду в психолого-педагогічній літературі на їхню класифікацію не існує. Найчастіше фізіологічна готовність до школи передбачає відповідність її фізичного розвитку до вікових норм, а під психологічною готовністю дитини до навчання у школі розуміють сукупність різних компонентів готовності, серед яких: інтелектуальна готовність, особистісна готовність, соціальна готовність, мотиваційна готовність. Різні дослідники називають ці напрямки по-різному, використовуючи синонімічні терміни, проте сутність їх незмінна. Загалом, вони передбачають розвиненість мотиваційної сфери відповідно до віку, зокрема навчального мотиву; розвиненість необхідних для навчання та перебування у колективі компетенцій та навичок; адекватність емоційних реакцій, почуттів; сформованість позиції школяра тощо.
2. Розглянуто особливості процесу формування готовності дошкільників до шкільного навчання, можливі проблеми цього процесу. Процес підготовки дитини до шкільного навчання розглядається як цілеспрямований та організований процес, а також система педагогічних заходів,

спрямованих на загальний всебічний розвиток дошкільника, а також створення оптимальних умов для формування у нього основ загальних умінь і навичок, які б гарантували майбутню успішну навчальну діяльність та шкільну адаптацію. А результатом цього процесу (за умов його успішності) є комплексне багаторівневе утворення - готовність до школи.

Чіткої класифікації етапів процесу підготовки до шкільного навчання не існує, зважаючи на складність, індивідуальність, особливість кожної дитини. Але загалом становлення у дитини внутрішньої позиції школяра проходить у такі етапи як: виникнення позитивного ставлення до школи, з орієнтацією на зовнішній, формальний бік навчання; виникнення орієнтації на соціальну, але не на освітню діяльність; сформована позиція учня, з орієнтацією на соціальний і освітній бік життєдіяльності у школі. В процесі становлення позиції школяра поступово формується кожен із компонентів готовності в своєму темпі.

Під час організації процесу підготовки дитини до шкільного навчання можуть виникнути певні труднощі, пов'язані з різними компонентами шкільної готовності, мати різні причини виникнення та власне виникати у різних сферах (у системі стосунків і взаємодії з однолітками, у сфері спілкування з дорослими, у сфері самосвідомості дошкільника тощо). Найчастіше виокремлюють такі типові труднощі як: нерозуміння дитиною специфічної позиції педагога, недостатній комунікативний розвиток, специфічне ставлення дитини до себе, своїх можливостей та здібностей, діяльності та її наслідків.

3. Досліджено методи, технології та шляхи підготовки дитини до шкільного навчання.

Визначено, що процес формування готовності **старших дошкільників до навчання у школі** - складний процес, що включає діяльність у різних напрямках, різні методи роботи, співпрацю вихователів ЗДО з батьками, психологом, вчителями початкової школи.

Під час організації процесу підготовки дитини до шкільного навчання, педагоги повинні обов'язково проводити діагностування готовності дитини, для відслідковування прогресу, оцінки ефективності організованої роботи та її

корекції (за потреби).

На основі дослідження сучасного педагогічного досвіду вихователів закладів дошкільної освіти можемо зазначити, що з цією метою вони використовують різні методи. Найбільш поширеними серед них є: дидактичні ігри та вправи, сюжетно-рольові ігри, бесіди з дітьми, робота з дитячою літературою, перегляд пізнавальних мультфільмів, екскурсії до школи тощо.

Багато дослідників та педагогів наголошують на введенні ігрових технологій, оскільки гра є провідним видом діяльності до кінця дошкільного віку. Доцільно також використовувати інноваційні технології розвитку дітей (наприклад, палички Кюїзенера, логічні блоки Дьєнша, пошуково-дослідницьку діяльність, кубики М. Зайцева, ТРВЗ, розвиваючі ігри Нікітних, технологію Шелестової тощо).

4. Проаналізувати методику вдосконалення готовності дитини до навчання у школі.

Нами було проаналізовано програми, розроблені Г. Цесоревою, Р. Саф'яною, О. Бойко, О. Неволіною. Але загалом існує багато програм **формування готовності старших дошкільників до навчання у школі**. Вони охоплюють всі напрями підготовки, включають різноманітні форми та методи роботи. Здебільшого реалізуються у формі серії занять та включають ігрові технології, дослідницьку та навчальну діяльність, бесіди тощо.

Найбільш доцільним є побудова вчителями індивідуальної програми підготовки дітей до школи, враховуючи особливості групи дітей, підбираючи найбільш вдалі для цього завдання. Важливо не робити єдиний акцент на формуванні інтелектуальної готовності, знецінюючи мотиваційну, соціальну та емоційно-вольову, які також є ключовими.

5. Провести експериментальне дослідження щодо перевірки ефективності побудованої системи роботи з підготовки дітей дошкільного віку до шкільного навчання.

З метою перевірки педагогічних умов та ефективності організації роботи в напрямку підготовки дітей дошкільного віку до навчання у школі нами було

проведено педагогічне експериментальне дослідження на базі ЗДО №31

«Берізка» м. Кропивницький.

На констатувальному етапі експерименту було визначено поточний рівень готовності дошкільників старшої групи **до навчання у школі**.

На формувальному етапі було введено систему роботи із формування готовності дітей до шкільного навчання, що включала ігрові, комплексні, спеціалізовані заняття, виконання вправ під час різних режимних моментів, екскурсію до школи, бесіди тощо.

На контрольному етапі дослідження нами було проведено повторну діагностику рівня готовності до шкільного навчання у групі. Позитивна динаміка у рівні сформованості готовності до школи за результату дослідження свідчить про ефективність впровадження окресленої системи роботи.

Можемо стверджувати, що організація роботи у різних напрямках формування готовності до школи в старших дошкільників, використання у цьому процесі ігрових, словесних методів, тренінгових елементів, різних видів арт- терапії, моделювання ситуацій тощо є ефективною для досягнення шкільної зрілості, готовності до переходу на нову ланку навчання. Формуючи навчальні уміння і навички, озброюючи дітей знаннями, вихователі не повинні забувати про формування мотивації до шкільного навчання, позитивного ставлення до школи, емоційно-вольову та соціальну готовність дітей до шкільного навчання.

Також важливо дотримуватись певних педагогічних умов у цьому процесі: враховувати вікові, індивідуальні особливості дошкільників, їхній психологічний стан, наявний у них рівень готовності до школи, їхні пізнавальні інтереси тощо.

Також процес підготовки до школи повинен бути організований у співпраці

«ЗДО-ЗССО-сім'я».

Таким чином, усі завдання дослідження виконано.

Представлені у магістерському дослідженні дані не претендують на повноту та завершеність. До подальших напрямів дослідження відносимо розробку та впровадження системизації з підготовки старших дошкільників до навчання у школі протягом довготривалого часу в закладі дошкільної освіти.